

**De Yucelmethode: het inventariseren van krachten en lasten bij jeugdigen met een licht
verstandelijk beperking in beeld**

Een verkennend onderzoek naar de Yucelmethode toegepast bij jeugdigen met een LVB

Masterscriptie Forensische Orthopedagogiek

Graduate School of Child Development and Education

Universiteit van Amsterdam

A.R. (Anne Roos) Makarawung 10025618

Eerste beoordelaar: Prof. Dr. X.M.H. (Xavier) Moonen en

Tweede beoordelaar: dr. M. (Machteld) Hoeve

Amsterdam, 12 oktober, 2020

Abstract

The Yucel method has been developed to gain insight into the experienced strengths and burdens of people by building a construction with blocks. The method seems to align the characteristics of children with mild intellectual disabilities (MID). However, it is still unknown whether children with MID can use this method. Therefore, this research evaluated the Yucel method used by nine children with MID living in a residential care institution De Hondsberg.

In this qualitative research it was investigated whether the children were able to build a construction in accordance with the Yucel manual and how they experienced working with the method. Subsequently, it was investigated whether the strengths and burdens generated by applying the Yucel method differed from those mentioned in the children's casefile reported by the multidisciplinary team of De Hondsberg. This study showed that the Yucel method can be used by children with MID and that they rated working with the method as predominantly positive. Also, the application of the method generated new strengths and burdens in the majority of the children. The strength 'to be good at something' and the burden 'care at De Hondsberg' were most often mentioned by the children.

The Yucel method could possibly be a useful tool in addition to those currently in the diagnostic phase at De Hondsberg. The results of this first research project are promising. Further research with a larger sample is needed to substantiate the usability of the Yucel method in children with an MID.

Keywords: Mild intellectual disability, adaptive functioning, cognitive disabilities; Yucelmethod, residential youth care

Samenvatting

De Yucelmethode is ontwikkeld om inzicht te verkrijgen in ervaren krachten en lasten van personen door het bouwen van een opstelling met blokken. De methode lijkt aan te sluiten op de kenmerken van jeugdigen met een LVB. Echter, het is nog onbekend of deze methodiek ook toepasbaar is bij jeugdigen met een licht verstandelijke beperking (LVB). In dit onderzoek werd de bruikbaarheid van de Yucelmethode onderzocht bij negen jeugdigen met een LVB in de residentiële instelling De Hondenberg.

Met deze kwalitatieve studie werd onderzocht of de jeugdigen in staat waren een opstelling conform de Yucelmethodiek te bouwen en hoe zij het werken met de methode hebben ervaren. Vervolgens is onderzocht of de krachten en lasten gegenereerd door middel van het toepassen van de Yucelmethode verschilden ten opzichte van de krachten en lasten vermeld in het dossier van de jeugdige zoals gerapporteerd door het multidisciplinaire team van De Hondenberg. De resultaten van de studie wijzen er op dat de Yucelmethode bruikbaar is om te gebruiken bij jeugdigen met een LVB en dat deze jeugdigen het werken met de methode als overwegend positief beoordelen. Tevens leidde het toepassen van de methode bij het merendeel van de jeugdigen tot het benoemen van nieuwe krachten en lasten. De kracht 'ergens goed in zijn' en de last 'hulpverlening op De Hondenberg' werden het meest genoemd door de jeugdigen.

De Yucelmethode kan mogelijk een bruikbare tool zijn ter aanvulling van het diagnostisch materiaal dat in de huidige diagnostische fase op De Hondenberg gebruikt wordt. De resultaten van dit eerste wetenschappelijke onderzoek zijn veelbelovend. Verder onderzoek met een grotere steekproef is nodig om de bruikbaarheid van de Yucelmethode onder jeugdigen met een LVB te onderbouwen.

Sleutelwoorden: Lichte verstandelijke beperking, adaptief functioneren, cognitieve beperkingen, Yucel-methode, residentiële jeugdinstantie

Inhoud

Abstract	2
Samenvatting	3
Inleiding	6
Kenmerken van jeugdigen met een LVB	8
Focus op kracht en context	9
De Yucelmethode	11
Een mogelijk effectieve jeugdinterventie bij jeugdigen met een LVB?.....	11
Huidig onderzoek	14
Methode.....	15
Respondenten.....	15
Procedure	16
Meetinstrumenten	17
Yucel-gesprek en foto	17
Dossier.....	19
Evaluatievragenlijst	19
Analyseplan	19
Onderzoeksvraag 1	20
Onderzoeksvraag 2	21
Onderzoeksvraag 3	21
Onderzoeksvraag 4	24
Resultaten	26

Beschrijving jeugdigen	26
Onderzoeksvraag 1	26
Onderzoeksvraag 2	28
Onderzoeksvraag 3	30
Onderzoeksvraag 4	39
Discussie.....	45
Onderzoeksvraag 1	45
Onderzoeksvraag 2	46
Onderzoeksvraag 3	47
Onderzoeksvraag 4	48
Beperkingen van onderzoek en aanbevelingen.....	50
Implicaties	51
Dankwoord	52
Referenties.....	53
Bijlage A	61
Bijlage B.....	67
Bijlage C.....	69
Bijlage D	71

Inleiding

Het is voor mensen met een licht verstandelijk beperking (LVB) niet eenvoudig om te voldoen aan de eisen en hoge verwachtingen van de huidige maatschappij (Putman & Woittiez, 2020; Woittiez et al., 2014). Doordat de maatschappij steeds ingewikkelder wordt, wordt het voor mensen met een LVB moeilijker om goed te kunnen functioneren (Woittiez et al., 2014). Er lijkt een groeiende kloof te ontstaan tussen de capaciteiten waarover mensen met een LVB beschikken en de eisen die de omgeving aan hen stelt (Putman & Woittiez, 2020; Wijnroks, 2018). Dit heeft als gevolg dat mensen met een LVB genoodzaakt zijn een beroep te doen op ondersteuning van zorgaanbieders om goed te kunnen functioneren (Van den Brink, 2018; Woittiez et al., 2014).

Er wordt in Nederland over een LVB gesproken wanneer een persoon een intelligentiescore (IQ) heeft tussen de 50 en 85. Hiernaast is er sprake van een beperkt sociaal aanpassingsvermogen (Kaldenbach, 2015; Moonen, 2017), waarbij de daarmee samenhangende problemen reeds vroeg in de ontwikkeling zichtbaar worden. Voorheen lag de focus bij het vaststellen van een LVB op het IQ-cijfer. Deze focus is de afgelopen decennia steeds meer verschoven naar de mate van problemen met het sociale aanpassingsvermogen (Van Rest et al., 2018). Door deze verschuiving is het IQ-cijfer niet langer alleen bepalend. Dit betekent dat mensen zich met vorderingen in hun sociaal aanpassingsvermogen kunnen ontworstelen aan deze classificatie (Moonen, 2019). Mogelijk draagt de juiste hulp bij aan bevorderen van het sociale aanpassingsvermogen van personen met een LVB.

Moeilijkheden die een groot deel van de jeugdigen met een LVB ervaren, doen zich voor op meerdere gebieden zoals in het sociale domein, met de communicatie, met het begrijpen van andere mensen en in het gedragsmatige domein (Van Rest et al., 2018). Specifiek voor jeugdigen met een *lichte* verstandelijke beperking is er een gevaar voor overschatting omdat aan hun 'buitenkant' weinig opmerkelijks opvalt, met als gevolg dat zij

niet de ondersteuning geboden krijgen die ze nodig hebben (Moonen et al., 2011; Collot D'Escury, 2007). Dit kan leiden tot langdurige overvraging en dientengevolge frustratie bij jeugdigen met een LVB (Kaal, 2013). Het risico op het ontwikkelen van emotionele problemen en gedragsproblemen, en/of psychische stoornissen ligt bij jeugdigen met een LVB beduidend hoger dan bij jeugdigen zonder een LVB (Emerson, 2003; Zoon & Van Rooijen, 2018). Vanwege de complexiteit van hun problematiek hebben jeugdigen met een LVB een groter risico op uithuisplaatsing dan jeugdigen zonder een LVB (Didden, 2005).

Kortom, door de kenmerken van hun LVB, het risico op overschatting en de steeds complexer wordende maatschappij, is het voor jeugdigen met een LVB moeilijk om zich staande te houden (Zoon, 2012). Het is van cruciaal belang dat er meer inzicht komt in de kwetsbaarheden en weerbaarheden van deze speciale groep jeugdigen met een LVB zodat ondersteuning en behandeling beter kunnen worden afgestemd op hun persoonlijke wensen en behoeften. Zonder passende ondersteuning lopen zij het risico op het ontwikkelen van bijkomende problemen, het niet volledig ontwikkelen van hun mogelijkheden en zelfs op maatschappelijke uitsluiting (Nouwens, 2018).

In dit onderzoek staat de Yucelmethode centraal, een hulpmiddel waarmee deskundigen, jeugdigen met een LVB kunnen ondersteunen bij het in kaart brengen van de door hun ervaren krachten en lasten. Allereerst wordt ingegaan op de kenmerken van jeugdigen met een LVB. Daarna wordt besproken welke elementen van belang zijn bij diagnostiek en behandeling van jeugdigen met een LVB, gevolgd door een uitleg over de Yucelmethode. Tot slot worden de richtlijnen voor effectieve interventies bij jeugdigen met een LVB behandeld en wordt de vraag behandeld hoe de Yucelmethode hierop kan aansluiten.

Kenmerken van jeugdigen met een LVB

Ondanks de grote diversiteit tussen jeugdigen met een LVB zijn er een aantal persoons- en omgevingskenmerken te noemen die vaker voorkomen bij jeugdigen mét dan zonder LVB (Douma et al., 2014). De Wit en collega's (2011) geven een overzicht van deze kenmerken dat tot stand is gekomen na uitvoerig literatuuronderzoek en interviews met experts op het gebied van LVB.

- Jeugdigen met een LVB verwerken informatie minder snel dan mensen zonder LVB. Zij ondervinden problemen op het gebied van informatieverwerking. Een mogelijke verklaring hiervoor is het beperkt functioneren van het werkgeheugen (Van Rest et al., 2018).
- Daarbij hebben jeugdigen met een LVB problemen met regulerende functies. Zij hebben moeite met het prioriteren van informatie, het vasthouden van aandacht, het onderscheiden van hoofd- en bijzaken en het onderscheiden van oorzaak-gevolgrelaties.
- Een volgend kenmerk van veel jeugdigen met een LVB is een beperkt probleemoplossend vermogen. Het is voor jeugdigen met een LVB moeilijker om zich te verplaatsen in een ander. Daarbij ervaren zij moeite in het reguleren van hun eigen handelen en emoties en het onderdrukken van hun impulsen (Collot d'Escury, 2007; De Beer, 2011).
- Veel jeugdigen met een LVB hebben problemen om geleerde vaardigheden toe te passen bij andere personen, op andere plaatsen en in andere situaties. Dit komt onder andere omdat zij het moeilijk vinden de kern uit een probleem te halen.
- Als laatste kenmerk kan de overkoepelende term 'bijkomende problemen' gebruikt worden. Jeugdigen met een LVB hebben een hoger risico op het ontwikkelen van leerproblemen en medisch-organische problemen (De Wit et al., 2011). Ook worden

zij regelmatig geclassificeerd met bijkomende psychiatrische stoornissen zoals ADHD, een Gedragsstoornis (CD), een Oppositionele Gedragsstoornis (ODD), Autismespectrumstoornis (ASS) en een Reactieve hechtingsstoornis (Douma et al., 2014).

Een psychiatrische stoornis in combinatie met een LVB maakt het goed vormgeven van behandeling nog moeilijker dan voor reguliere psychiatrische patiënten. Naast de bovengenoemde persoonskenmerken zijn er kenmerken te noemen die betrekking hebben op de sociale context van de jeugdigen (De Wit et al., 2011). Jeugdigen met een LVB komen vaker dan jeugdigen zonder een LVB uit gezinnen met meervoudige en complexe problemen (Douma et al. 2014; Vervoort et al., 2018). Binnen deze gezinnen is er vaak sprake van een beperkte zelfredzaamheid, een beperkt sociaal netwerk, financiële problemen, een lage sociaaleconomische status, een verslaving, verwaarlozing en/of mishandeling, een echtscheiding, psychiatrische problematiek bij een of beide ouders, pedagogische onmacht, werkloosheid en/of een gebrek aan structuur en hygiëne (De Beer, 2012; Douma et al., 2014; Eijgenraam et al., 2005; Kaal, 2013; Vervoort-Schel et al., 2018; Woittiez et al., 2014; Zoon, 2012). Volgens schattingen functioneert 30 procent van de ouders van jeugdigen met een LVB zelf op LVB niveau (Kea, 2010; Zoon, 2012). Door beperkte financiële middelen in hun gezin groeien jeugdigen met een LVB vaker op in armoede in achterstandswijken (Douma et al., 2014). In deze wijken is vaak sprake van afwijkende waarden en normen en meer criminaliteit. Veel van deze jeugdigen hebben delinquente vrienden (Collot d'Escury, 2007; Douma et al., 2014). Dit kan tot gevolg hebben dat deze jeugdigen met een LVB een andere visie op de maatschappij ontwikkelen dan de dominante visie. Dit verhoogt hun risico op delinquentie (Collot d'Escury, 2007; Kea, 2010;).

Focus op kracht en context

De kenmerken van een LVB maken dat reguliere diagnostiek en behandeling voor

jeugdigen moeten worden aangepast aan hun linguïstische en cognitieve mogelijkheden. Het gevaar bestaat verder dat daarbij té veel wordt gekeken naar hun niet-kunnen, terwijl sterke kanten of kansen en talenten juist aangrijpingspunten kunnen zijn om de ontwikkeling van een persoon te bevorderen (Wissink & Moonen, 2015). Daarnaast kan het benadrukken van talenten een prominente rol spelen bij het ontwikkelen van een positief zelfbeeld en het vergroten van het zelfvertrouwen van jeugdigen. De zorg van jeugdigen met een LVB zou meer gericht moeten zijn op kwaliteiten, persoonlijke behoeften en wensen (Nouwens, 2018). Hoe meer kennis men heeft over de (on)mogelijkheden van de persoon met een LVB, des te kleiner het risico op onder- en overvraging en des te beter men de (on)mogelijkheden van de jeugdige kan aansluiten op werk, school, wonen en vrije tijd (Ponsioen & Plas, 2014). De mogelijkheden van jeugdigen met een LVB zijn nu veelal onderbelicht, vanwege de té eenzijdige focus op de onmogelijkheden of problemen van jeugdigen met een LVB (Moonen & Wissink, 2015). Ince en collega's en Nouwens pleiten voor meer aandacht voor beschermende factoren: factoren die bijdrage aan een voorspoedige ontwikkeling van jeugdigen. Daarbij is er ook meer aandacht nodig voor de contexten waarin jeugdigen zich bewegen, omdat risico- en beschermende factoren in aard en omvang voorkomen in verschillende domeinen (Ince et al., 2018; Nouwens, 2018). Deze domeinen zijn het individu, het gezin en de sociale omgeving bijvoorbeeld vriendengroepen, school en de buurt. Doordat jeugdigen met een LVB relatief vaak opgroeien in kwetsbare gezinnen is aandacht voor deze context van cruciaal belang (Nouwens, 2018).

Kortom, om behandeling effectief te laten zijn, zal diagnostiek en behandeling van jeugdigen met een LVB zich gelijktijdig op meerdere aspecten moeten richten; de persoonlijke problemen én kwaliteiten en wensen en behoeften, de context van gezin, buurt, school en vrienden en bekenden en de bedreigende en beschermende factoren.

De Yucelmethode

Een methode die tracht alle voornoemde elementen letterlijk in beeld te brengen is de Yucelmethode. Het doel van de Yucelmethode is om de door een persoon ervaren krachten en lasten zoals hij of zij die op dit moment overdenkt, in het hier en nu inzichtelijk te maken. Dit wordt gedaan door het bouwen van een zogenaamde opstelling met behulp van blokken (verder: Yucel-opstelling). De methode richt zich op de krachten en lasten van een persoon in verschillende domeinen: persoonlijke krachten en lasten, familie krachten en lasten en omgeving krachten en lasten. De verschillende elementen van de opstelling worden door de persoon zelf van woorden, die op etiketten geschreven worden, voorzien. Nadat de persoon een opstelling van zijn of haar huidige levenssituatie gebouwd heeft, kan hem of haar ook gevraagd worden om een opstelling van de door hem of haar gewenste situatie te bouwen. Tijdens het bouwen van de gewenste situatie is er aandacht voor persoonlijke behoeften en wensen van de persoon. Ten slotte worden van beide opstellingen foto's gemaakt die in therapeutische zittingen gebruikt kunnen worden als gespreksstof en die bij herhaald bouwen in de tijd met elkaar vergeleken kunnen worden. (Yucel, 2016)

Een mogelijk effectieve jeugdinterventie bij jeugdigen met een LVB?

De Yucelmethode lijkt een passende ondersteunende methode om de krachten en lasten ervaren door jeugdigen met een LVB zelf inzichtelijk te maken. De methodiek sluit aan op de context van een individu en op diens krachten, wensen en behoeften. Er is echter nog geen bruikbaarheidsonderzoek gedaan naar de Yucelmethode en ook niet naar de effectiviteit er van. De Wit en collega's (2011) doen in hun *Richtlijn Effectieve Interventies LVB* aanbevelingen voor de ontwikkeling, aanpassing en uitvoering van interventies gericht op jeugdigen met een LVB. Deze aanbevelingen zijn door Zoon en van Rooijen (2018) uitgewerkt. Deze aanbevelingen kunnen vervolgens weer toegepast worden op de praktijk van de Yucelmethode.

- Allereerst is het van belang dat er uitgebreide diagnostiek wordt gedaan om zo te bepalen welke behandeling het beste aansluit op noden, behoeften en wensen van de jeugdige. Gezien de grote diversiteit aan cognitieve vermogens en sociaal-emotioneel ontwikkelingsniveaus binnen de groep jeugdigen met een LVB is het van belang dat de diagnostiek hierop afgestemd is. Bij de Yucelmethode ligt de regie van het gesprek in handen van de jeugdige zelf. Hierdoor is er aandacht voor elke individueel persoon (Yucel, 2016). Bij veel reguliere interventies wordt van een persoon verwacht dat hij of zij zich aanpast aan de taal en het kader van de hulpverlener (Sitvast, 2018). De Yucelmethode werkt anders. De persoon bouwt zelf een opstelling en geeft het eigen woorden en op eigen wijze zonder zich te hoeven aanpassen aan de gebruiken en de taal van de hulpverlener.
- Een tweede werkzame factor is het afstemmen van de communicatie op die van de jeugdigen met een LVB. Jeugdigen met een LVB ondervinden veelal problemen met talige vaardigheden als schrijven, lezen en/of het begrijpen van taal (Ponsioen & Plas, 2014). Daarom is het van cruciaal belang dat communicatie wordt aangepast op het taalniveau van de jeugdige zoals vereenvoudigd taalgebruik, korte zinnen en kernachtig gesproken teksten (De Wit et al., 2011). In de Yucelmethode worden blokken gebruikt als communicatiemiddel (Yucel, 2016). De blokken dienen als visuele ondersteuning van de verbale boodschap. Daarbij wordt in de methode aangesloten op het taalniveau van de jeugdige, door henzelf etiketten te laten bedenken in hun eigen woorden.
- De volgende werkzame factor betreft het concreet maken van de oefenstof. Het gebruik van tastbaar materiaal, zoals blokken, maakt van nature abstract begrippen tastbaar en concreet voor een cliënt met een LVB (Sitvast, 2018). Daarbij kan de foto

gebruikt worden als ondersteunend beeldmateriaal in de volgende therapeutische sessie.

- De vierde werkzame factor betreft sturing en concretisering door de hulpverlener en/of met behulp van een instrument. Daarbij moeten informatie en oefenstof gedoseerd gegeven worden en eenvoudig en geordend zijn. Hierbij is het wellicht ook noodzakelijk dat er meer tijd wordt gereserveerd voor de jeugdigen met een LVB. Door het toewijzen van blokken aan een probleem en deze een naam te geven, maakt de jeugdige zelf een last of kracht concreet. De duur en het aantal gesprekken bij de Yucelmethode wordt afgestemd op de behoeften van de cliënt en zijn proces (Yucel, 2016). Verder stelt de hulpverlener enkel open vragen.
- Een vijfde punt heeft betrekking op het vergroten en versterken van het sociale netwerk van de jeugdige. In de Yucelmethode wordt een systemische aanpak gehanteerd waarbinnen aandacht is voor het individu, diens familie en diens omgeving.
- Een volgend aandachtspunt is dat er aandacht moet worden besteed aan het generaliseren en vasthouden van het geleerde. Onderdeel van de Yucelmethode is het maken van een foto, zodat het geleerde concreet gemaakt wordt en opnieuw bekeken en eventueel therapeutisch gebruikt kan worden.
- Een laatste aandachtspunt is het creëren van een veilige en positieve leeromgeving. Hierbij is het van belang dat de jeugdige wordt gemotiveerd en dat zijn of haar zelfvertrouwen wordt vergroot. De Yucelmethode richt zich naast de focus op ervaren lasten óók op het achterhalen van krachtbronnen om zo de eigen kracht en het zelfvertrouwen te vergroten.

Gelet op de door Zoon en van Rooijen (2018) genoemde aandachtspunten zou de Yucelmethode in theorie een effectieve interventie kunnen zijn voor jeugdigen met een LVB. Echter, hier is tot nu toe nog geen onderzoek naar verricht.

Huidig onderzoek

De Hondenberg is een instelling waar jeugdigen tot en met 18 jaar verblijven met een vermoeden van een (L)VB en bijkomende problematiek. Op de Hondenberg zijn mogelijkheden tot observatie, diagnostiek en exploratieve behandeling van deze jeugdigen. Elke opname van een nieuwe jeugdige bestaat uit een multidisciplinair onderzoek gedurende de eerste 3 maanden van residentiële plaatsing. Als aanvulling hierop wordt standaard eerdere verslaglegging opgevraagd bij de gezaghebbenden. Na afronding van het intake proces wordt een zorgplan opgesteld welke elke 3 maanden wordt aangepast en vernieuwd.

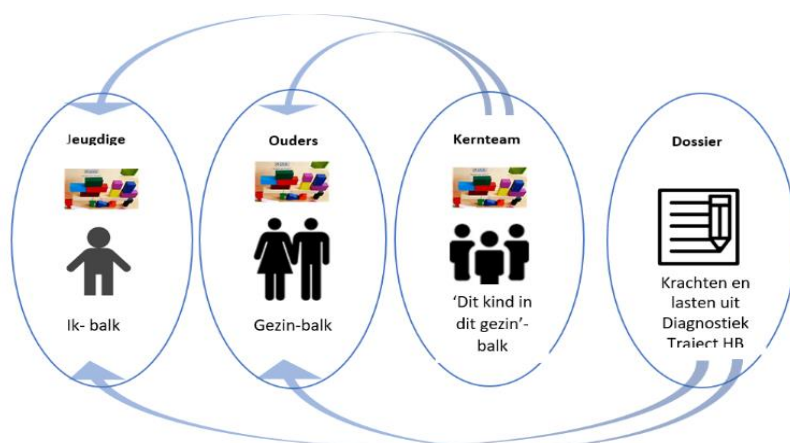
In het huidige onderzoek is getracht een bijdrage te leveren aan de vraag of de Yucelmethode bruikbaar en van meerwaarde is om toe te passen bij jeugdigen met een LVB. Specifiek binnen de context van het assessment- en diagnostiekproces binnen de residentiële jeugdvoorziening De Hondenberg te Oisterwijk. Dit heeft geleid tot de volgende centrale vraagstelling: *“In hoeverre genereert de Yucelmethode andere informatie bij jeugdigen met een LVB dan de informatie die al bekend is uit het dossier na afronding van de diagnostiekfase binnen de Hondenberg?”* Om antwoord te geven op deze centrale onderzoeksvraag zijn de volgende deelvragen opgesteld: (1) *“Kunnen de jeugdigen met een LVB die opgenomen zijn in De Hondenberg een opstelling conform de Yucelmethode bouwen?”*; (2) *“Hoe ervaren de jeugdigen met een LVB het werken met de Yucelmethode?”*; (3) *“Welke krachten en lasten genereert de Yucelmethode bij de jeugdigen met een LVB?”*; en (4) *“Genereert de Yucelmethode nieuwe informatie over de ervaren krachten en lasten van jeugdigen met een LVB vergeleken met de informatie zoals die in de dossiers van de jeugdigen vermeld staat?”*

Methodie

Het huidige onderzoek maakt deel uit van een groter onderzoek in De Hondsbere naar de Yucelmethodie toegepast bij jeugdigen met een LVB en hun ouders (zie Figuur 1). Dit deelonderzoek richt zich enkel op de Yucelmethodie toegepast bij jeugdigen met een LVB. Er is gekozen voor een kwalitatief verkennend onderzoek, omdat het nog ontbreekt aan valide wetenschappelijk onderzoek naar de Yucelmethodie. Daarbij hebben de jeugdigen in dit onderzoek een actieve rol: hun beleving staat voorop.

Figuur 1

Totale onderzoeksopzet naar De Yucelmethodie in De Hondsbere (HB)

Respondenten

De respondenten van dit onderzoek waren negen jeugdigen verblijvend in de residentiële instelling voor jeugdzorg De Hondsbere. Bij het werven van respondenten voor dit onderzoek was het van belang dat zowel de ouder(s) of opvoeder(s) én de jeugdigen instemden tot deelname, gezien het Yucel-gesprek met minimaal één ouder of opvoeder (buiten de scope van dit deel van het onderzoek) en de jeugdige zelf zou worden gevoerd.

Bij de start van het onderzoek zijn de jeugdigen geselecteerd op basis van de volgende criteria: (1) De jeugdige is minimaal vijf jaar oud en maximaal 16 jaar oud; (2) De jeugdige heeft een laatste bekende IQ-score van 50 of hoger; (3) De jeugdige bevindt zich in de eerste fase van opname; (4) Het Yucel-gesprek met de jeugdige vindt plaats ná de eerste geactualiseerde interne zorgplanbespreking van het multidisciplinaire team van De Hondsborg. Het Yucel-gesprek vond plaats na de eerste zorgplanbespreking, zodat het gesprek geen invloed had op de geïndiceerde onderzoeken. De betrokken regiebehandelaren bepaalden aan de hand van de selectiecriteria welke gezinnen benaderd konden worden met de vraag of zij willen participeren aan het onderzoek. De ouders van de geselecteerde gezinnen zijn telefonisch benaderd door een systeemdeskundige van De Hondsborg. Vervolgens hebben zij een toestemmingsverklaring ondertekend en zijn de jeugdigen benaderd via de groepsleiding van De Hondsborg. In overleg met de groepsbegeleiders zijn er afspraken met de jeugdigen ingepland. Voorafgaand aan het Yucel-gesprek hebben alle jeugdigen een toestemmingsverklaring ondertekend. In totaal zijn er gesprekken gevoerd met negen jeugdigen in de periode van mei tot en met augustus 2019.

Procedure

Huidig onderzoek is goedgekeurd door de ethische toetsingscommissie van de UvA ([2018-CDE-8871 - Adverse childhood experiences en jeugdigen met een licht verstandelijke beperking](#)). Ter voorbereiding van de uitvoering van het Yucel-gesprek, hebben twee onderzoekers deelgenomen aan een training in de Yucelmethodiek om deze op een juiste wijze te kunnen toepassen. De oorspronkelijke instructies van de Yucelmethode zijn aangepast en gestandaardiseerd volgens de regels van “Taal voor allemaal” om aan te sluiten op het taalbegrip van de jeugdigen (Moonen, 2019) (zie Bijlage A). Daarbij is de instructie aangepast vanuit het kader van de onderzoeksvraag. In het huidige onderzoek werd er per jeugdige slechts één gesprek conform de Yucelmethode gevoerd. In de regel wordt de

Yucelmethode therapeutisch ingezet waarbij er meerdere bijeenkomsten gehouden worden en waarin de bouwwerken van de persoon continu kunnen veranderen. Elke bouwwerk wordt dan apart gefotografeerd (Yucel, 2016).

Het Yucel-gesprek vond plaats in een aparte onderzoeksruimte op De Hondsborg. De jeugdigen werden voor het gesprek door de onderzoeker opgehaald. De wandeling naar de onderzoeksruimte gaf de onderzoeker vast de mogelijkheid om het eerste contact te leggen en de jeugdige op het gemak te stellen. De onderzoeker had bij aanvang van het gesprek geen voorkennis van de problematiek van de jeugdigen om ongewenste sturing tijdens het gesprek te minimaliseren. Voorafgaand aan het gesprek gaf de onderzoeker een korte inleiding over de Yucelmethode en ondertekenden de jeugdigen een toestemmingsverklaring. Hierna volgde een korte instructie van de methode en startte het Yucelgesprek. Na afloop van het gesprek vulden de jeugdigen een evaluatievragenlijst in.

Meetinstrumenten

Om antwoord te geven op de hoofdvraag zijn verschillende onderzoeksinstrumenten gebruikt: 1) een gesprek conform de Yucelmethode (Yucel-gesprek), 2) een foto van de Yucel-opstelling, 3) het dossier van de jeugdige en 4) een evaluatievragenlijst. De data is verzameld en geanalyseerd door meerdere onderzoekers van het onderzoeksteam van De Hondsborg.

Yucel-gesprek en foto

Er zijn in totaal negen Yucel-gesprekken gevoerd waarvan de duur van elk gesprek varieerde tussen de 33 minuten en 65 minuten. Elke gesprek werd opgenomen met een dictafon zodat de audio-opnamen met behulp van het software programma Amberscript konden worden getranscribeerd. De uitgewerkte verbatim gespreksverslagen zijn naderhand door een onderzoeker nagelopen en geanonimiseerd. Voorafgaand aan het gesprek zijn de jeugdigen gevraagd om in te stemmen met het opnemen van het gesprek. Een van hen

weigerde een audio-opname. De onderzoeker heeft tijdens de afname van dit gesprek zo veel als mogelijk uitspraken en opvallende gedragingen genoteerd.

Het Yucel-gesprek startte met een korte inleiding en instructie. De onderzoeker gaf de blokkendoos in handen van de respondent en raakte de blokken daarna niet meer aan (enkel als de jeugdige hulp vroeg), om te benadrukken dat de jeugdige in de Yucelmethode de regie heeft over het gesprek (Yucel, 2016). De onderzoeker sloot de inleiding af en bood de respondent de mogelijkheid om vragen over de instructie te stellen voordat het Yucel-gesprek van start ging.

De basis van het Yucel-gesprek wordt gevormd door het kiezen van een balk die representatief is voor de persoon of een centraal thema of onderwerp (Yucel, 2016). Er zijn vier soorten balken: een gave balk, een balk met butsen, twee losse blokken die samen een ik-balk vormen en een balk bestaande uit twee stukken verbonden met een touwtje. In huidig onderzoek stond de balk representatief voor de persoon van de jeugdige zelf en werd de jeugdige gevraagd een balk te kiezen die op dat moment het best zijn of haar “ik” weergaf: de “ik-balk”. Na het kiezen van de ik-balk koos de jeugdige blokken die staan voor krachten (als die er zijn volgens de jeugdige) en voor lasten (als die er zijn volgens de jeugdige). De jeugdige bouwde een Yucel-opstelling met de blokken. Indien de jeugdige geen nieuwe lasten of krachten meer noemde, werd aan de respondent gevraagd of de huidige opstelling compleet was. Indien hij of zij instemmend antwoordde, werd er een foto van de huidige opstelling gemaakt. Tot slot werd de respondent gevraagd ook een door haar of hem gewenste opstelling te bouwen en ook hier werd een foto van gemaakt. Het huidige onderzoek richt zich enkel op de huidige Yucel-opstelling.

Op de foto's van Yucel-opstellingen zijn de lasten en krachten te zien zoals de jeugdige deze ervaart. De jeugdige geeft een betekenis aan ieder blok met behulp van woorden die op etiketten worden geschreven. Indien de jeugdige hulp wilde bij het schrijven,

mocht de onderzoeker hierbij helpen, maar hij of zij bepaalde zelf wat er op het etiket moest worden geschreven. Op de ik-balk werd een etiket met daarop de naam van de jeugdige geplakt. De namen op de etiketten zijn geanonimiseerd.

Dossier

Alle jeugdigen hebben een persoonlijk dossier. Voor dit onderzoek zijn alle dossiers geanonimiseerd en geanalyseerd om de lasten en krachten van de jeugdigen zoals beschreven en beoordeeld door de deskundigen van De Hondenberg in beeld te krijgen. De verslagen in de dossiers zijn opgesteld door deskundigen vanuit verschillende zorgdisciplines op De Hondenberg zoals artsen, groepsbegeleiders, regiebehandelaren, psychomotorisch therapeuten, psychodiagnostici, sensorische therapeuten, speltherapeuten en systeemdeskundigen.

Evaluatievragenlijst

Bij het Yucel-gesprek hebben de jeugdigen in het kader van dit onderzoek een evaluatievragenlijst ingevuld die bestond uit acht stellingen (zie Bijlage B). De stellingen zijn geformuleerd aan de hand van de regels van “Taal voor allemaal” (Moonen, 2018). De stellingen waren kort, concreet, eenduidig, positief en vanuit het ik-perspectief geformuleerd, zodat deze aansluiten op het taalbegrip van de jeugdigen (Douma et al., 2014).

Analyseplan

In dit onderzoek zijn de volgende bronnen geanalyseerd: acht verbatim gespreksverslagen plus aantekeningen van het werken met één jeugdige die de opname weigerde, negen foto's van de Yucel-opstellingen, negen dossiers en zeven evaluatievragenlijsten (twee jeugdigen leverden géén evaluatielijst in). De data is voornamelijk inductief benaderd. Deze benadering biedt ruimte voor het verkennen van hun ervaringen, meningen en gevoelens waardoor de krachten en lasten zoals ervaren door de jeugdigen het best konden worden ondervonden (Boeije, 2014; Van der Staa, 2014). Hiernaast konden de dossiers door middel van een inductieve benadering van de data worden

geanalyseerd vanuit het oordeel van deskundigen. Op deze wijze kon er een vergelijking worden gemaakt tussen de krachten en lasten vermeld in het dossier opgesteld door de deskundigen enerzijds en de krachten en lasten voortkomend uit het Yucel-gesprek anderzijds. Naast een inductieve benadering, werd de data ook deductief benaderd. De operationalisering van de onderzoeksvraag is gebaseerd op de theoretische uitgangspunten van de Yucelmethode. Op basis hiervan zijn voorafgaand aan de analyse een zestal kernlabels opgesteld. Deze kernlabels zijn vastgelegd in een instructiedocument voor het coderen opgesteld door het onderzoeksteam van De Hondenberg. Er is gekozen voor een combinatie van inductie en deductie zodat de data enerzijds efficiënt en systematische geanalyseerd kon worden en zodat er anderzijds voldoende ruimte was voor nieuwe inzichten waardoor er geen data verloren gaat (Van der Staa, 2014). Om het oordeel van de onderzoekers te controleren op betrouwbaarheid, is twintig procent van de data per bron (verbatim gespreksverslag, foto, dossier) door twee onderzoekers afzonderlijk van elkaar dubbel gecodeerd.

Onderzoeksvraag 1

De beantwoording op onderzoeksvraag 1 *“Kunnen de jeugdigen met een LVB die opgenomen zijn in De Hondenberg een opstelling conform de Yucelmethode bouwen?”* is gebaseerd op analyse van de foto's. In de Yucel-opstelling wordt onderscheid gemaakt tussen drie elementen te weten een balk, een of meer krachtblokken en een of meer lastblokken. Een beoogde opstelling ziet er als volgt uit: krachtblokken worden onder de balk geplaatst, de balk steunt op de krachtblokken en bovenop de balk worden lastblokken geplaatst (Yucel, 2016). De foto's zijn gecodeerd op basis van de elementen die nodig zijn om een beoogde opstelling te bouwen. Indien alle drie de elementen in de opstelling op de beoogde plek in de opstelling worden getoond, kan worden gesteld dat de jeugdige in staat was een opstelling conform de Yucelmethode te bouwen.

Onderzoeksvraag 2

De onderzoeksvraag “*Hoe ervaren de jeugdigen met een LVB het werken met de Yucelmethode?*” is onderzocht door het analyseren van de antwoorden op de evaluatievragenlijst. Het begrip ‘ervaring’ is gemeten door het begrip in drie dimensies onder te verdelen. De eerste dimensie (‘begrip’) werd gemeten aan de hand van vier stellingen die meten of de jeugdigen de methoden hebben begrepen. De tweede dimensie (‘fijn’) werd gemeten aan de hand van één stelling of de jeugdigen het werken met de methode al dan niet fijn vonden. De derde dimensie (‘helpt’) werd aan de hand van drie stellingen gemeten. Hierbij werd gekeken of de jeugdigen vonden dat de methode hen had geholpen en of zij dachten dat de methode andere jeugdigen kan helpen.

In totaal bevat de evaluatievragenlijst acht stellingen. De jeugdigen beoordeelden de stellingen middels een rapportpunt tussen de nul en tien. Door het gebruik van een antwoord op een 10-punts Likertschaal kon de jeugdige een cijfer kiezen die het dichtst bij zijn ervaring stond (Joshi et al., 2015). Met de punten werd weergegeven in welke mate de persoon het eens was met de stelling uitgedrukt in *helemaal niet waar* (0) en *helemaal waar* (10) (Bryman, 2008). In dit onderzoek werd een rapportpunt tussen de nul en vijf beoordeeld als ‘de stelling is niet waar’, een rapportpunt van vijf of zes werd beoordeeld als twijfelgeval en een rapportpunt van zeven of hoger werd beoordeeld als ‘de stelling is waar’. Indien de jeugdige niet reageerde op een stelling of aangaf het “antwoord” niet te weten, werd er vanuit gegaan dat de stelling niet werd begrepen. De antwoorden op de betreffende stelling zijn dan niet gebruikt in de analyse van de resultaten. Bovendien werd de evaluatievragenlijst niet afgenomen indien de jeugdige benoemde dat hij of zij de methode niet begreep, omdat dit ten koste zou gaan van de betrouwbaarheid van de scores (Douma et al. 2014).

Onderzoeksvraag 3

De vraag “*Welke krachten en lasten genereert de Yucelmethode bij jeugdigen met een*

LVB” is beantwoord aan de hand van de analyse verbatim uitgewerkte gesprekken en de analyse van de foto van de huidige Yucel-opstelling. Om eenheid en overeenstemming tussen de verschillende codeurs te waarborgen, werd een instructiedocument opgesteld door het onderzoeksteam van De Hondenberg met instructies en regels voor het coderen.

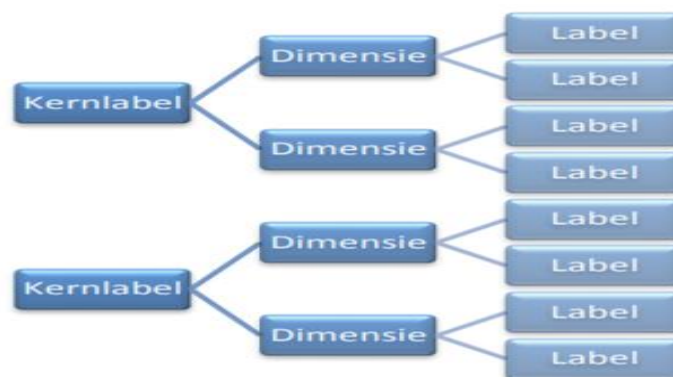
De basis van het instructiedocument werd gevormd door de stappen beschreven door Baarda en collega's (1997). Voorafgaand aan de analyse zijn zes kernlabels (lees: concepten) opgesteld en vastgelegd in het instructiedocument. Drie van de zes kernlabels waren van belang voor de beantwoording van de onderzoeksvraag van het huidige onderzoek, te weten: 'kracht', 'last' en 'overig'. De kernlabels waren leidend in de kwalitatieve analyses, omdat de elementen 'kracht' en 'last' centraal staan in de Yucelmethode en het huidige onderzoek. De categorie 'overig' werd gebruikt om tekstfragmenten die niet geordend konden worden in de kernlabels 'kracht' of 'last' op te vangen. De tekstfragmenten in de overige categorie zijn gedurende het analyseproces continu besproken en steeds opnieuw geordend.

De kernlabels 'kracht' en 'last' zijn geoperationaliseerd aan de hand van de omschrijvingen van Yucel (2016). In de Yucel-opstelling verbeelden krachten en lasten de draagkracht en draaglast van een persoon. Dit is gebaseerd op het draagkracht/draaglast model van Bakker et al. (1998) (Yucel, 2016). De kern van de Yucelmethode is dat de draagkracht en draaglast van een persoon door middel van een bouwopstelling zichtbaar wordt doordat de persoon zijn of haar ervaren krachten en lasten op etiketten op de blokken plakt. De draagkracht van een persoon wordt gevormd door krachten. Deze kunnen volgens Yucel (2016) in de persoon zelf (vaardigheden, eigenschappen, karaktertrekken en overtuigingen), in de familie (ondersteunende familieleden) of in de omgeving (mensen, dingen, plaatsen of activiteiten die de persoon kunnen helpen om in evenwicht te komen of te blijven) aanwezig zijn. Daarentegen wordt draaglast gevormd door lasten, welke staan voor de zorgen en/of problemen ervaren door een persoon (Yucel, 2016). In de literatuur worden krachten veelal

beschreven als beschermende factoren en lasten als risicofactoren (Bakker et al., 1998). Na het vastleggen van de kernlabels zijn de verbatim gespreksverslagen opgedeeld in tekstfragmenten. Elk tekstfragment kreeg een uniek label welke representatief was voor de desbetreffende informatie. Hierna werden de labels vergeleken en gegroepeerd in dimensies. De dimensies werden ondervangen in een van de vooraf opgestelde kernlabels ‘kracht’ of ‘last’ (zie Figuur 2). Gedurende het proces van coderen, bij zowel de verbatim gespreksverslagen als de foto’s, werden de labels bepaald vanuit het perspectief van de jeugdigen. De beleving van de jeugdigen bepaalde of een tekstfragment werd gelabeld als ‘kracht’ of ‘last’ en bij twijfel als ‘overig’.

Figuur 2

Voorbeeld coderen in kernlabel, dimensie en label

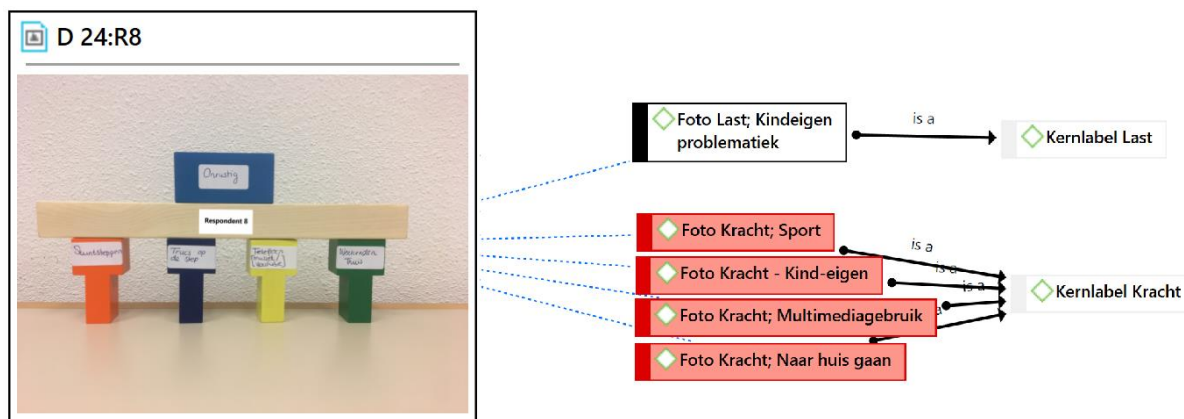

De fotoanalyse van de huidige Yucel-opstelling is wederom uitgevoerd aan de hand van het instructiedocument. De tekst op de etiketten bevatten de concrete en rijke informatie en werden geanalyseerd als afzonderlijke tekstfragmenten. De positie van het blok bepaalde tot welk kernlabel het tekstfragment behoorde (zie Figuur 3). Vervolgens zijn de dimensies van de verbatim gespreksverslagen en de foto’s zijn met elkaar vergeleken en

overeenkomende dimensies zijn samengevoegd totdat er enkel unieke dimensies overbleven. De unieke dimensies representeren de krachten en lasten ervaren door de jeugdigen. Er worden geen uitspraken gedaan over hoe vaak een dimensie per jeugdige voorkomt. Daarentegen is er wel onderzocht of dezelfde dimensies bij meerdere jeugdigen naar voren kwamen door middel van frequentietabellen.

Figuur 3

Voorbeeld coderen van de foto in kernlabel en dimensie

Noot. De blokken onder de balk zijn gecodeerd als ‘kracht’ en de blokken bovenop de balk als ‘last’. Hierna zijn de tekstfragmenten op de etiketten geordend in dimensies.

Onderzoeksvraag 4

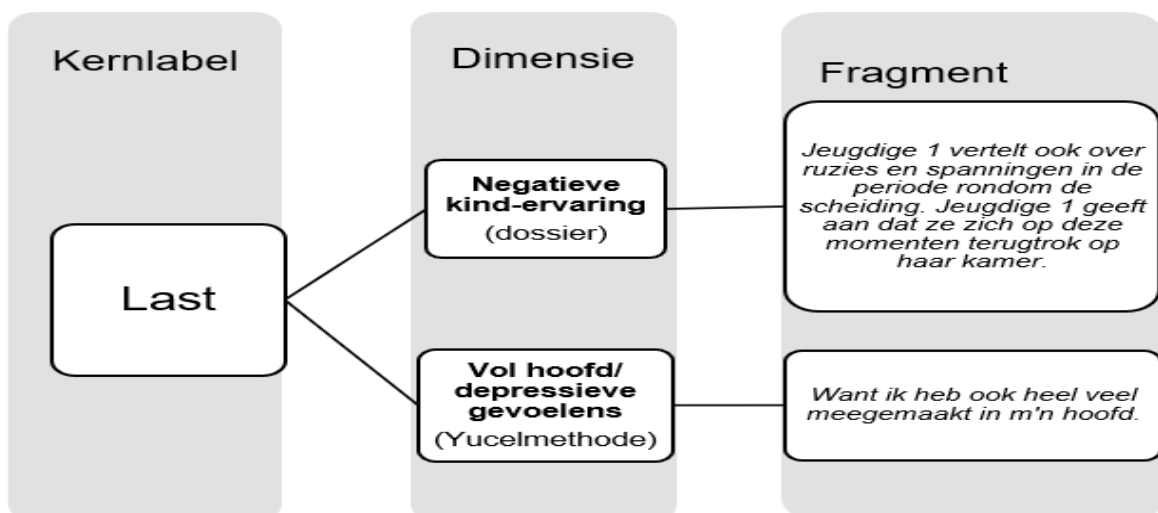
De vraag “*Genereert de Yucelmethode nieuwe informatie over de ervaren krachten en lasten van LVB-jeugdigen vergeleken met de informatie zoals die in de dossiers van de jeugdigen vermeld staat?*” is geoperationaliseerd door de dimensies zoals gevonden in de dossiers van de jeugdigen te vergelijken met de dimensies voortkomend uit de Yucelmethode per jeugdige. De dossiers zijn daarbij wederom aan de hand van het instructiedocument

gecodeerd. Indien de benamingen van de dimensies gegenereerd uit de verschillende bronnen op elkaar leken, maar het onduidelijk was of de inhoud van het fragment ook daadwerkelijk dezelfde betekenis had, is er vergeleken op fragmentniveau. Tijdens de vergelijking op fragmentniveau werd de betekenis van het fragment achterhaald door kritische analyse. Hierbij werd gekeken naar de werkelijke inhoud en context van een fragment. In Figuur 4 wordt een voorbeeld gegeven van tekstfragmenten uit de verschillende bronnen, die zijn geordend in verschillende dimensies terwijl beide tekstfragmenten dezelfde inhoud hebben. Ondanks dat de benamingen van de twee dimensies verschillen, werden dergelijke fragmenten beoordeeld als “dezelfde” informatie.

Figuur 4

Voorbeeld vergelijking van dimensies op fragmentniveau

Noot. De dimensie zoals gevonden in het dossier van de jeugdigen en de dimensie gegenereerd door middel van de Yucelmethode worden met elkaar vergeleken op fragmentniveau.

Resultaten

Beschrijving jeugdigen

De jeugdigen in dit onderzoek zijn 7 jongens en 2 meisjes variërend in de leeftijd 9 tot 16 jaar oud (zie Tabel 1). Het laatst bekende totaal IQ van de jeugdigen varieerde tussen een ondergrens van 64 en een bovengrens van 97. De jeugdigen functioneerden vermoedelijk op het niveau van een LVB. Zij verbleven ten tijde van het onderzoek allen in de residentiële instelling De Hondsborg.

Tabel 1

Kenmerken jeugdigen

Variabele	Jeugdige								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sekse ^a	M	J	J	J	J	J	J	J	M
Leeftijd ^b	10	15	9	16	12	9	11	12	11
IQ ^c	75-85	81-91	78-88	79-89	84-95	69-80	72-82	64-75	86-97

Noot. Gegevens zijn afkomstig uit de persoonlijke dossiers van de jeugdigen opgesteld door deskundigen van De Hondsborg.

^aJongen = J, meisje = M. ^bLeeftijd in jaren. ^cIQ-score ondergrens en bovengrens.

Onderzoeksvraag 1

De eerste onderzoeksvraag “*Kunnen de jeugdigen met een LVB die opgenomen zijn in De Hondsborg een opstelling conform de Yucelmethode bouwen?*” is beantwoord door te kijken of de drie elementen (ik-balk, krachtblok, lastblok) op de juiste manier geplaatst, op de foto’s aanwezig waren (zie Tabel 2). De ik-balk was op 9 foto’s aanwezig. Dit betekent dat

alle jeugdigen een ik-balk hebben gebruikt in hun opstelling. Ook de krachtblokken waren op 9 foto's aanwezig. De jeugdigen hebben allen 2 of meer krachtblokken gebruikt. Op 7 van 9 foto's waren lastblokken aanwezig. Op de foto's van jeugdige 2 en jeugdige 6 zijn de lastblokken afwezig. De resultaten laten zien dat de alle jeugdigen meer krachtblokken dan lastblokken in hun opstelling plaatsten.

Op basis van de fotoanalyse kan worden gesteld dat tenminste 7 van de 9 jeugdigen, op het moment van afname van de Yucelmethode, in staat waren een opstelling te bouwen conform de methode en 2 jeugdigen mogelijk niet omdat lastblokken ontbreken (terwijl een van beiden wel lasten benoemde, zie de beantwoording van onderzoeksvraag 3 en de ander zelf aangaf de methode niet te begrijpen, zie beantwoording onderzoeksvraag 2).

Tabel 2

Aantal gebruikte elementen in de Yucel-opstelling per foto

Variabele	Foto								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ik-balk ^a	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Aantal krachtblokken	5	2	5	12	10	6	8	4	5
Aantal lastblokken	2	0	4	8	5	0	4	1	3
Opstelling conform Yucelmethode ^b	1	0	1	1	1	0	1	1	1

^aAanwezig = 1, afwezig = 0. ^bOpstelling conform Yucelmethode = 1, opstelling niet conform de Yucelmethode = 0.

Onderzoeksvraag 2

De tweede onderzoeksvraag “*Hoe ervaren de jeugdigen met LVB het werken met de Yucelmethode?*” is beantwoord door het analyseren van de evaluatievragenlijsten. De evaluatievragenlijst is bij 2 van de 9 jeugdigen niet afgenomen, omdat jeugdige 2 aangaf de methode niet te begrijpen en jeugdige 6 tijdens de afname van het gesprek vroeg om te stoppen. De dimensie ‘begrip’ werd door 4 van de 7 jeugdigen beoordeeld als *waar*, de dimensie ‘fijn’ werd door 5 van de 7 jeugdigen beoordeeld met *waar* en de dimensie ‘helpt’ werd door 6 van de 7 jeugdigen beoordeeld als *waar* (zie Tabel 3). De beoordeling van jeugdige 3 is niet meegerekend in de analyse van de dimensie ‘helpt’, omdat hij geen antwoord kon geven op stelling 8. Op basis van de resultaten kan worden geconcludeerd dat het merendeel van de jeugdigen de Yucelmethode begreep, het werken met de methode als fijn ervoer en vond dat de methode hen en ook andere jeugdigen kan helpen.

Tabel 3*Beoordelingen door de jeugdigen van de stellingen uit de evaluatievragenlijst*

Variabele	Jeugdige						
	1	3	4	5	7	8	9
	Dimensie Begrip						
Stelling 1	8	10	9	10	5	8	9
Stelling 3	6	10	10	10	0	3	10
Stelling 4	9	10	0	10	10	5	9
Stelling 5	9	10	0	10	10	4	10
Gemiddelde	8	10	4.75	10	6.25	5	9.5
beoordeling							
	Dimensie Fijn						
Stelling 2	5	10	7	10	10	5	10
Gemiddelde	5	10	7	10	10	5	10
beoordeling							
	Dimensie Helpt						
Stelling 6	7	8	8	7	8	9	9
Stelling 7	10	6	7.5	10	10	4	8
Stelling 8	10	0 ^a	8.5	10	10	10	10
Gemiddelde	9	0 ^b	8	9	9.3	7.7	9
beoordeling							

^aJeugdige 3 heeft stelling 8 niet beoordeeld. ^bDe gemiddelde beoordeling van jeugdige 3 vervalt omdat de beoordeling van stelling 8 ontbreekt.

Onderzoeksvraag 3

De derde onderzoeksvraag “*Welke krachten en lasten komen naar vanuit een gesprek conform de Yucelmethode bij jeugdigen met een LVB?*” is beantwoord door het analyseren van de verbatim gespreksverslagen en van de foto’s. Na het coderen van de verbatim gespreksverslagen en de foto’s werd een interbeoordelaarsbetrouwbaarheid analyse uitgevoerd met behulp van Cohens Kappa. Hiervoor werden de coderingen van 2 verbatim gespreksverslagen en van 3 foto’s gebruikt. Er werden voor de vergelijking van de gespreksverslagen 2 Cohens Kappa’s gevonden van .90 en van .91 en voor de fotoanalyse werden er 3 Cohens Kappa’s van respectievelijk .90, van .91 en .89 gevonden, wat als *goed* kan worden geïnterpreteerd (Landis & Koch, 1977).

Na de analyse van de verbatim gespreksverslagen en de foto’s zijn de opgestelde kracht- en lastdimensies met elkaar vergeleken en is er per jeugdige gecorrigeerd voor overeenkomende dimensies, zodat het totaal aantal ‘unieke’ dimensies kon worden vastgesteld (zie Bijlage C, Tabellen C1 en C2). Hieruit zijn twee codebomen gedestilleerd: (zie Bijlage D, Tabellen D1 en D2). In de tabellen is de afkorting ‘HB’ gebruikt voor ‘De Hondsborg’. Per jeugdige is onderzocht hoeveel en welke krachten en lasten werden gegenereerd door middel van het toepassen van de Yucelmethode (zie Tabellen 4, 5 en 6). Vervolgens is onderzocht welke krachten en lasten het meest naar voren kwamen bij de jeugdigen samen (zie Tabellen 7 en 8).

De resultaten laten zien dat een gesprek bij 8 van de 9 jeugdigen tot vermelding van lasten heeft geleid en bij 9 jeugdigen tot vermelding van krachten. Bij de beantwoording van onderzoeksvraag 1 werd al vermeld dat 2 jeugdigen geen lastblokken hebben gebruikt. Daarentegen heeft het Yucelgesprek zelf wél geleid tot het ter sprake brengen van ervaren lasten bij een van hen. Op een jeugdige na benoemden alle jeugdigen meer krachten dan lasten. Bij 1 jeugdige was dit aantal gelijk. Ondanks dat er veel verschillende krachten en

lasten per jeugdige werden genoemd, zijn er een aantal overeenkomsten. De kracht die het vaakst naar voren kwam, was “groepsgeenootje op De Hondenberg/vriend(en)” en “sport en bewegen”. De meeste genoemde last die naar voren kwam door een gesprek conform de Yucelmethode was “gedragsproblemen”.

Tabel 4

Aantal kracht- en lastdimensies gegenereerd door middel van de Yucelmethode per jeugdige

Variabele	Jeugdige								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Aantal krachten	12	12	16	13	12	2	10	10	11
Aantal lasten	5	12	4	8	8	0	4	3	8

Tabel 5

Krachten gegenereerd door middel van de Yucelmethode per jeugdige weergegeven

Jeugdige	Dimensie kracht
1	‘groepsgeenootje(s) op De HB/vriend(en)’, ‘moeder’, ‘familie’, ‘binnenactiviteit’, ‘multimedieagebruik’, ‘casus specifiek’, ‘huisdier(en)’, ‘hulpverlening/begeleiders op De HB’, ‘opa en oma’, ‘stiefouder(s)’, ‘vader’
2	‘moeder’, ‘binnenactiviteit’, ‘hulpverlening/begeleiders op De HB’, ‘sport en bewegen’, ‘huisdier(en)’, ‘medicatie’, ‘ergens goed in zijn’, ‘positieve kind-eigenschappen’, ‘school’, ‘steunfiguur buiten de familie’, ‘vriend(en) van kind’ en ‘casus specifiek’
3	‘sport en bewegen’, ‘broers en zussen’, ‘opa en oma’, ‘vader’, ‘moeder’, ‘emotieregulatie kind’, ‘binnenactiviteit’, ‘ergens goed in zijn’, ‘familie’, ‘groepsgeenootje(s) op De HB/vriend(en)’, ‘hulpverlening/begeleiders op De HB’, ‘positieve kind-eigenschappen’, ‘school’, ‘steun/betrokkenheid familie nu kind in De HB verblijft’, ‘thuis zijn/naar huis gaan’, ‘vaardigheden/activiteiten om eigen gedrag/frustraties te reguleren’
4	‘hulpverlening/begeleiders op De HB’, ‘moeder’, ‘steunfiguur buiten de familie’, ‘binnenactiviteit’, ‘vroegere hulpverlening’, ‘broers en zussen’, ‘groepsgeenootje(s) op De HB/vriend(en)’, ‘opa en oma’, ‘familie’, ‘sport en bewegen’, ‘thuis zijn/naar huis gaan’, ‘vader’, ‘vriend(en) van opvoeder(s)’

Jeugdige	Dimensie kracht
5	‘broers en zussen’, ‘ergens goed in zijn’, ‘binnenactiviteit’, ‘steun/betrokkenheid familie nu kind in De HB verblijft’, ‘huisdier(en)’, ‘papa en mama’, ‘vaardigheden/activiteiten om eigen gedrag/frustraties te reguleren’, ‘vroegere hulpverlening’, ‘groepsgeenootje(s) op De HB/vriend(en)’, ‘thuis zijn/naar huis gaan’, ‘medicatie’, ‘sport en bewegen’
6	‘sport en bewegen’, ‘bekende sporter’
7	‘familie’, ‘moeder’, ‘papa en mama’, ‘positieve kind-eigenschappen’, ‘sport en bewegen’, ‘steun/betrokkenheid familie nu kind in De HB verblijft’, ‘steunfiguur buiten de familie’, ‘stiefouder(s)’, ‘ergens goed in zijn’, ‘groepsgeenootje(s) op De HB/vriend(en)’
8	‘broers en zussen’, ‘thuis zijn/naar huis gaan’, ‘sport en bewegen’, ‘binnenactiviteit’, ‘ergens goed in zijn’, ‘vaardigheden/activiteiten om eigen gedrag/frustratie te reguleren’, ‘groepsgeenootje(s) op De HB/vriend(en)’, ‘hulpverlening/begeleiders op De HB’, ‘moeder’, ‘vader’
9	‘school’, ‘ergens goed in zijn’, ‘groepsgeenootje(s) op De HB/vriend(en)’, ‘thuis zijn/naar huis gaan’, ‘hulpverleners/begeleiders op De HB’, ‘broers en zussen’, ‘binnenactiviteit’, ‘casus specifiek’, ‘sport en bewegen’, ‘vroegere hulpverlening’, ‘opvoeder(s)-kind interactie’

Tabel 6

Lasten gegenereerd door middel van de Yucelmethode per jeugdige weergegeven

Jeugdige	Dimensie last
1	'problemen thuissituatie', 'ontbreken steunfiguur', 'vroegere hulpverlening', 'negatieve/depressieve gevoelens/vol hoofd', 'verblijf op De HB'
2	'groepsbegeleiders/hulpverleners op De HB', 'gedragsproblemen', 'school', 'autisme', 'medicatie', 'problemen thuissituatie', 'verblijf op De HB', 'negatieve/depressieve gevoelens/vol hoofd', 'ontbreken steunfiguur', 'fysiek', 'casus specifiek', 'hulpverlening (inhoudelijk) op De HB'
3	'gedragsproblemen', 'school', 'verblijf op De HB', 'nadelige visie van anderen'
4	'gedragsproblemen', 'casus specifiek', 'fysiek', 'slechte band of verbroken contact met belangrijk opvoedfiguur', 'verblijf op De HB', 'problemen thuissituatie', 'hulpverlening (inhoudelijk) op De HB' en 'vroegere hulpverlening'.
5	'verblijf op De HB', 'gedragsproblemen', 'casus specifiek', 'conflicten met andere kinderen', 'school', 'groepsbegeleiders/hulpverleners De HB', 'autisme', 'broers en zussen'
6	- ^a

Jeugdige	Dimensie last
7	'slechte band of verbroken contact met belangrijk opvoedfiguur', 'gedragsproblemen', 'negatieve/depressieve gevoelens/vol hoofd', 'problemen thuissituatie'
8	'gedragsproblemen', 'conflicten met andere kinderen', 'vroegere hulpverlening'
9	'problemen thuissituatie', 'verblijf op De HB', 'conflicten met andere kinderen', 'casus specifiek', 'fysiek', 'gedragsproblemen', 'school', 'slechte band of verbroken contact met belangrijk opvoedfiguur'

^aBij jeugdige 6 heeft het toepassen van de Yucelmethode niet geleid tot lastdimensies.

Tabel 7

Frequentietabel krachten gegenereerd door middel van de Yucelmethode van alle jeugdigen samen

Dimensie kracht	Aantal jeugdigen
Groepsgeenootje(s) op De Hondenberg (HB)/vriend(en)	8
Sport en bewegen	8
Binnenactiviteit	7
Hulpverlening/begeleiders op de Hondenberg (HB)	6
Ergens goed in zijn	6
Moeder	6
Broers en zussen	5
Thuis zijn/naar huis gaan	5
Casus specifiek	4
Vader	4
Familie	4
Opa en oma	3
Huisdier(en)	3
Vroegere hulpverlening	3
Steun/betrokkenheid familie nu kind in De HB verblijft	3
Positieve kind-eigenschappen	3
Steunfiguur buiten de familie	3
Vaardigheden/activiteiten om eigen gedrag/frustraties te reguleren	3
School	3
Stiefouder(s)	2

Dimensie kracht	Aantal jeugdigen
Medicatie	2
Papa en mama	2
Multimediegebruik	1
Vriend(en) van opvoeder(s)	1
Bekende sporter	1
Opvoeder(s)-kind interactie	1
Emotieregulatie kind	1

Tabel 8

Frequentietabel lasten gegenereerd door middel van de Yucelmethode van alle jeugdigen samen

Dimensie last	Aantal jeugdigen
Gedragsproblemen	7
Verblijf op De HB	6
Problemen thuissituatie	5
Casus-specifiek	4
School	4
Negatieve/depressieve gevoelens/vol hoofd	3
Conflicten met andere kinderen	3
Vroegere hulpverlening	3
Fysiek	3
Slechte band of verbroken contact met opvoedfiguur	3
Ontbreken steunfiguur	2
Last van autisme	2
Hulpverlening (inhoudelijk) op De HB	2
Groepsbegeleiders/hulpverleners op De HB	2
Medicatie	1
Broers en zussen	1
Nadelige visie van anderen	1

Onderzoeksvraag 4

De laatste onderzoeksvraag “*Genereert de Yucelmethode nieuwe informatie over de ervaren krachten en lasten van jeugdigen met een LVB vergeleken met de informatie zoals die in de dossiers van de jeugdigen vermeld staat?*” is beantwoord door de bevindingen van de dossieranalyse te vergelijken met de bevindingen van de verbatim gespreksverslagen- en de fotoanalyse. Om te achterhalen welke krachten en lasten al bekend waren vanuit de dossiers van de jeugdigen, is er voor iedere jeugdige een dossieranalyse uitgevoerd. Na de dossieranalyse werden er in totaal 81 kracht-dimensies en 110 last-dimensies opgesteld. Om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de dossieranalyse te kunnen berekenen, zijn de Cohens Kappa’s van de kernlabels “kracht” en “last” van 2 dossiers apart berekend. Dit heeft geleid tot 4 Cohen’s Kappa’s van .93 en van .76 voor het kernlabel “kracht” en van .86 en van .90 voor het kernlabel “last”, wat als “goed” kan worden geïnterpreteerd (Landis & Koch, 1977).

De krachten en lasten die gevonden zijn door de dossieranalyse zijn per jeugdige vergeleken met de krachten en lasten gegenereerd door het toepassen van de Yucelmethode. Door middel van deze vergelijking is onderzocht of het gebruik van de Yucelmethode heeft geleid tot het benoemen van krachten en lasten die nog niet bekend waren vanuit het dossier van de jeugdigen. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 9 en Tabel 10. Vervolgens wordt in Tabel 11 en 12 weergegeven welke nieuwe krachten en lasten het vaakst voorkwamen (zie Tabel 12 en 13).

De resultaten laten zien dat het gebruik van de Yucelmethode bij 8 van de 9 jeugdigen nieuwe krachten en lasten genereerde ten opzichte van de krachten en lasten zoals die in de dossiers van de jeugdigen stonden vermeld. Bij 1 van de 9 jeugdigen zijn er geen nieuwe krachten en lasten naar voren gekomen. De ervaren krachten en lasten van de jeugdigen waren uiteenlopend. Er waren ook overeenkomsten tussen de verschillende krachten en lasten van de

jeugdigen. De kracht “ergens goed in zijn” werd het vaakst genoemd, namelijk door 5 jeugdigen. Wat betreft de lasten werd “groepsbegeleiders/hulpverleners op De Hondsborg” het vaakst genoemd, namelijk door 2 jeugdigen.

Tabel 9

Aantal nieuwe kracht- en lastdimensies gegenereerd door middel van de Yucelmethode per jeugdige

Variabele	Jeugdige								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Aantal krachten	4	4	3	3	5	0	2	2	3
Aantal lasten	1	3	1	3	4	0	1	1	2

Noot. Het aantal nieuwe krachten en lasten ten opzichte van de krachten en lasten bekend uit het dossier van de jeugdige.

Tabel 10

Nieuwe krachten gegenereerd door middel van de Yucelmethode

Jeugdige	Nieuwe krachtdimensie
1	'binnenactiviteiten en multimediagebruik', 'casus-specifiek', 'stiefouders', 'casus-specifiek'
2	'medicatie', 'ergens goed in zijn', 'positieve kind-eigenschappen', 'school'
3	'ergens goed in zijn', 'positieve kind eigenschappen', 'steun/betrokkenheid familie nu kind in De HB verblijft'
4	'steunfiguur buiten familie', 'familie', 'vader'.
5	'broers en zussen', 'ergens goed in zijn', 'huisdieren' 'vaardigheden/activiteiten om eigen gedrag/frustratie te reguleren', 'groepsgeenootje(s) op De HB/vriend(en)'
6	- ^a
7	'moeder', 'ergens goed in zijn'.
8	'vaardigheden/activiteiten om eigen gedrag/frustratie te reguleren', 'hulpverlening/begeleiders op De HB'
9	'school', 'ergens goed in zijn', 'hulpverlening/begeleiders op De HB'

Noot. Nieuwe krachten ten opzichte van de krachten bekend uit het dossier van de jeugdige.

^aBij jeugdige 6 heeft het toepassen van de Yucelmethode niet geleid tot nieuwe lastdimensies.

Tabel 11

Nieuwe lasten gegenereerd door middel van de Yucelmethode

Jeugdige	Nieuwe lastdimensie
1	‘ontbreken steunfiguur’
2	‘groepsbegeleiders/hulpverleners op De HB’, ‘medicatie’, ‘verblijf op De HB’
3	‘nadelige visie van anderen’
4	‘verblijf op De HB’, ‘problemen thuissituatie’, ‘hulpverlening (inhoudelijk) op De HB’
5	‘casus specifiek’, ‘school’, ‘groepsbegeleider/hulpverleners op De HB’, ‘broers en zussen’
6	- ^a
7	‘negatieve/depressieve gevoelens, vol hoofd’
8	‘vroegere hulpverlening’
9	‘fysiek’, ‘casus specifiek’

Noot. Nieuwe lasten ten opzichte van de lasten bekend uit het dossier van de jeugdige.

^aBij jeugdige 6 heeft het toepassen van de Yucelmethode niet geleid tot nieuwe lastdimensies.

Tabel 12

Frequentietabel nieuwe krachten gegenereerd door middel van de Yucelmethode van alle jeugdigen samen

Nieuwe krachten	Aantal jeugdigen
Ergens goed in zijn	5
Hulpverlening/begeleiders op De HB	2
Casus-specifiek	2
Vaardigheden/activiteiten om eigen gedrag/frustraties te reguleren	2
Positieve kind-eigenschappen	2
School	2
Stiefouders	1
Medicatie	1
Steun/betrokkenheid familie nu kind in De HB verblijft	1
Moeder	1
Broers en zussen	1
Vader	1
Familie	1
Huisdieren	1
Groepsgeenootje(s) op De HB/vriend(en)	1
Steunfiguur buiten familie	1
Binnenactiviteiten en multimedieagebruik	1

Noot. Nieuwe krachten ten opzichte van de krachten bekend uit de dossiers van de jeugdigen.

Tabel 13

Frequentietabel nieuwe lasten gegenereerd door middel van de Yucelmethode van alle jeugdigen samen

Nieuwe lasten	Aantal jeugdigen
Groepsbegeleiders/hulpverleners op De HB	2
Verblijf op De HB	2
Ontbreken steunfiguur	1
Medicatie	1
Nadelige visie van anderen	1
Problemen thuissituatie	1
Hulpverlening (inhoudelijk) op De HB	1
School	1
Broers en zussen	1
Negatieve/depressieve gevoelens/vol hoofd	1
Vroegere hulpverlening	1
Fysiek	1
Casus specifiek	2

Noot. Nieuwe lasten ten opzichte van de lasten bekend uit de dossiers van de jeugdigen.

Discussie

Dit onderzoek had als doel om te onderzoeken of de Yucel methode bruikbaar is om te gebruiken bij jeugdigen met een LVB en in hoeverre de Yucel methode andere informatie genereert bij jeugdigen met een LVB dan al bekend is uit het dossier na afronding van de diagnostische fase op de Hondsborg. Er werd aangetoond dat de methode toepasbaar is bij jeugdigen met een LVB. Het merendeel van de jeugdigen was in staat een opstelling conform de methodiek te bouwen en ervoer de methode als overwegend positief. Bovendien heeft de toepassing van de Yucelmethode bij het merendeel van de jeugdigen geleid tot nieuwe informatie over de ervaren krachten en lasten vergeleken met de informatie in het dossier van de jeugdige.

Onderzoeksvraag 1

In eerste instantie werd onderzocht of de jeugdigen in staat waren een opstelling te bouwen conform de Yucel methode. Bij 7 van de 9 jeugdigen bleek dat zij hiertoe in staat waren en 2 jeugdigen bleken hiertoe niet in staat. Eén van deze jeugdigen gaf gedurende het gesprek herhaaldelijk aan niet in staat en niet geïnteresseerd te zijn in het uitvoeren van de instructies. De onderzoeker kreeg de indruk dat er sprake was van weerstand wat mogelijk negatieve van invloed is geweest op het resultaat (Van den Hout, 2019). Mogelijk kwam de weerstand van deze jeugdige voort uit faalangst, wat een bekend fenomeen is onder jeugdigen met een LVB en kan leiden tot onderpresteren (Douma, 2018; Douma et al., 2014). De andere jeugdige die niet in staat was een opstelling te bouwen, weigerde een audio-opname en wilde de afname van het gesprek vroegtijdig stoppen. In de optiek van de onderzoeker leek deze jeugdige ongeconcentreerd en een geringe tot geen aandacht te hebben voor het onderzoek. Een beperkte aandachtspanne en problemen met gerichte aandacht zijn vaak kenmerkend voor jeugdigen met een LVB (Collot d'Escury et al., 2009). Dit tezamen maakt interpretatie van de negatieve uitslag dubieus.

De ontbrekende elementen in de opstellingen van de boven genoemde 2 jeugdigen waren de lastblokken. Een opvallende bevinding is dat de jeugdigen meer krachtblokken dan lastblokken gebruiken. Een mogelijke verklaring voor het niet plaatsen of het minder plaatsen van lastblokken door de jeugdigen kan zijn dat het plaatsen van lastblokken complexer is, omdat de persoon hierbij moet kunnen reflecteren op eigen symptomen, klachten en problemen. Dit zijn vaardigheden waar jeugdigen met een LVB veelal moeilijkheden bij ondervinden (Wieland et al., 2014). Bovendien kan het voorkomen dat de jeugdige niet altijd uit haar of hemzelf zal vertellen waar hij of zij problemen in ervaart, bijvoorbeeld omdat de jeugdige zich niet bewust is van de relevantie van de informatie (Wieland et al., 2014). In de Yucelmethode hebben zij de regie over het gesprekken en bepalen dus welke informatie wordt besproken. De onderzoeker kan enkel hierop doorvragen, waardoor de verleende informatie beperkt kan blijven tot wat de jeugdige relevant vindt.

Onderzoeksvraag 2

Vervolgens is ter aanvulling van het Yucel-gesprek onderzocht hoe de jeugdigen de Yucel methode hebben ervaren. De algehele tendens is positief. De meerderheid van de jeugdigen gaf aan dat zij de methode begreep, als fijn ervoer en denkt dat de methode hen en ook andere jeugdigen kan helpen. Bij 2 jeugdigen is de vragenlijst niet afgenomen: dit betreffen dezelfde jeugdigen als die in de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag niet in staat waren een opstelling te bouwen.

De jeugdigen scoorden de dimensie “helpt” als meest positief. De onderzoeker merkte tijdens het afnemen van de evaluatievragenlijst op dat een aantal jeugdigen aangaven dat zij het bouwen met blokken als helpend ervoeren, omdat zij “alleen maar praten” niet of minder fijn vinden. Dit sluit aan bij het onderzoek van Sitvast (2018) waarin wordt gesteld dat het visueel maken van het verhaal van een persoon bijdraagt aan de totstandkoming hiervan. Mogelijk ervaren de jeugdigen het bouwen met blokken tijdens het praten als hulpmiddel.

Eerder onderzoek wijst uit dat een persoon beter in staat is om informatie te verwerken wanneer er meerdere zintuigen worden geprikkeld (Shams & Seitz, 2008). Doordat de Yucelmethode een beroep doet op meerdere zintuigen en zich niet focust op vooral verbale capaciteiten, sluit de methode mogelijk beter aan op de beperkingen en mogelijkheden van jeugdigen met een LVB waardoor de jeugdigen de methode als hulpmiddel ervaren. Echter, de scores moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd omdat deze zijn gebaseerd op de scores op een Likertschaal. Eerder onderzoek toont aan dat een Likertschaal niet altijd betrouwbaar is bij jeugdigen met een LVB, vanwege het risico op sociaal wenselijke antwoorden, op vaste antwoordpatronen en op acquiescence (Finlay & Lyons, 2002). Daarentegen blijkt ook dat de antwoorden van jeugdigen met een LVB voldoende betrouwbaar zijn als de items zijn aangepast voor het gebruik bij jeugdigen met een LVB (Van der Helm, 2017). Ondanks tegenstrijdige argumenten over het gebruik van een Likertschaal is hiervoor gekozen, omdat dit instrument het meest passend en haalbaar was binnen de opzet van het huidige onderzoek.

Onderzoeksvraag 3

Aansluitend is onderzocht of een gesprek conform de Yucelmethode informatie met betrekking tot krachten en lasten genereerde bij jeugdigen met een LVB. Een gesprek conform de Yucelmethode heeft bij alle jeugdigen geleid tot krachten en bij 8 van de 9 jeugdigen geleid tot lasten. De jeugdige waarbij geen lasten zijn ontdekt, betreft de jeugdige waarvan de audio-opname ontbreekt. De bevonden krachten en lasten in het huidige onderzoek worden bevestigd door eerder onderzoek.

De meest genoemde krachten van de jeugdigen zijn “groepsgenootje(s) op De Hondenberg/vriend(en)” en “sport en beweging”. De bevinding dat “sport en bewegen” door de meeste jeugdigen als kracht wordt ervaren, kan verklaard worden door eerder onderzoek waarin is aangetoond dat het jeugdigen baat hebben bij het deelnemen aan sportactiviteiten

omdat dit hen gevoelens van “ergens bij horen” en presteren geeft (Darcy & Dowse, 2013). Tijdens sportactiviteiten worden de mogelijkheden in plaats van de problemen van een persoon centraal gesteld, wat bevorderlijk is voor het zelfbeeld en bijdraagt aan het vergroten van veerkracht (Duijvestijn, 2014; Lipowsky, 2015). Een grotere mate aan veerkracht is een belangrijke beschermende factor en draagt bij aan het beter om kunnen gaan met tegenslagen in het leven van een persoon (Ellis et al., 2017).

Naast “sport en bewegen” werd de kracht “groepsgeenootje(s) op De Hondsborg/vriend(en)” genoemd. Een verklaring voor deze bevinding is dat relaties met anderen van cruciaal belang zijn voor het welbevinden van een persoon (Seligman, 2011). Doordat de jeugdigen verblijven in een residentiële instelling in plaats van het eigen gezin verlenen zij mogelijk de meeste steun aan leeftijdsgenoten.

De meeste jeugdigen noemden “gedragsproblemen” als last. Deze bevinding komt overeen met de wetenschappelijk literatuur waarin verband wordt gelegd tussen jeugdigen met een LVB en gedragsproblemen. De kans op het ontwikkelen van gedragsproblemen is bij jeugdigen met een LVB drie tot vier groter dan jeugdigen zonder een LVB (Emerson, 2003). De ernst van deze problematiek en de veelal problematische gezinssituatie is voor een deel van deze jeugdigen de aanleiding tot een uithuisplaatsing naar een residentiële instelling (Didden, 2006; Douma, 2011).

Onderzoeksvraag 4

Tot slot is onderzocht of een gesprek conform de Yucelmethode leidt tot nieuwe informatie over de ervaren krachten lasten van jeugdigen met een LVB vergeleken met de informatie zoals die in de dossiers van de jeugdigen vermeld staat. Bij 8 van de 9 jeugdigen zijn er zowel nieuwe krachten als lasten uit de vergelijking naar voren gekomen.

De meest genoemde nieuwe kracht was “ergens goed in zijn”, ofwel een vaardigheid of eigenschap waarvan de jeugdige vindt dat hij of zij goed in is zoals een sport of een

eigenschap zoals behulpzaam. Informatie over de deze krachten is van groot belang. In de theoretische benadering van Vygotsky over de *zone van naaste ontwikkeling* gaat men ervan uit dat een kind het meeste leert wanneer begeleiding zich richt op vaardigheden van het kind die hij of zij nog niet zelfstandig kan en nét buiten zijn of haar competentie liggen (Zuckerman, 2007). Op deze manier is het voor het kind mogelijk om hun interesses te onderzoeken en deze te uiten op eigen niveau. Om begeleiding hierop aan te sluiten, is kennis over de competenties ervaren door de jeugdige zelf van groot belang.

De meest genoemde nieuwe last was “hulpverlening op De Hondsborg”. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat plaatsing in een residentiële instelling in de meeste gevallen geen vrijwillige beslissing van de jeugdige is (Valk et al., 2016). De uithuisplaatsing op zichzelf kan negatieve gevolgen voor de jeugdigen hebben. Het uitsluiten van de jeugdigen van zijn of haar gezin en omgeving, kan leiden tot gevoelens van angst en depressie (White et al., 2010). Bovendien vraagt behandeling en begeleiding om een goed afgestemde begeleidingsstijl wat niet eenvoudig is vanwege de complexiteit aan problematiek (Douma, 2011; Willems, 2012). Het kan zijn dat de jeugdigen gedurende de diagnostiekfase op De Hondsborg negatieve gevoelens en ervaringen hebben opgedaan met betrekking tot de hulpverlening op De Hondsborg. Mogelijk uiten zij dit op het moment dat zij zelf hun verhaal kunnen doen.

De bevindingen betreffende de nieuwe krachten en lasten roept de vraag op hoe het kan dat bepaalde ervaren krachten en lasten niet in het dossier van de jeugdigen worden vermeld. Richmond en collega's (2014) veronderstellen dat diagnostiek in het algemeen veelal probleemgericht is. De Yucelmethode is voornamelijk krachtgericht. Dit zou kunnen verklaren waarom bepaalde krachten niet naar voren komen in het dossier en wel door middel van de Yucelmethode. Een andere verklaring is dat de deskundigen voornamelijk overkoepelende termen gebruiken waardoor specifieke krachten niet tot hun recht komen.

Ook kan het zijn dat de informatie verkregen door de Yucelmethode zeer specifiek is, omdat het denkvermogen van jeugdigen met een LVB veelal concreet is en in het hier en nu (Douma, 2018). Hierdoor kan het zijn dat jeugdige krachten en/of lasten heeft benoemd die hij of zij recent heeft ervaren; tussen afname van de diagnostiek op De Hondenberg en het huidige onderzoek.

Beperkingen van onderzoek en aanbevelingen

Het huidige onderzoek levert waardevolle inzichten op over de toepasbaarheid en meerwaarde van de Yucelmethode. Het onderzoek geeft inzicht in de krachten en lasten ervaren door de jeugdigen zelf. Daarbij toont het onderzoek aan dat de Yucelmethode leidt tot nieuwe informatie en daarom van meerwaarde kan zijn op de huidige diagnostische fase op De Hondenberg. Echter zijn er ook beperkingen van het huidige onderzoek te noemen. Idealiter wordt bij kwalitatief onderzoek verwacht dat de onderzoeker doorgaat met data verzamelen tot het punt van theoretische saturatie ofwel totdat er geen nieuwe begrippen meer naar voren komen (Van Staa & Evers, 2010). Dit punt is niet bereikt in het huidige onderzoek. De verklaring hiervoor is kwestieus. Een mogelijke verklaring is de steekproefgrootte. Een andere verklaring betreft de rijkheid van de data, wat evenwel ook een sterk punt is van het huidige onderzoek (Van Staa & Evers, 2010). Het is wenselijk om in vervolgonderzoek het punt van theoretische saturatie bereiken zodat de betrouwbaarheid van de gevonden resultaten wordt vergroot. Daarentegen zijn er duidelijke overeenkomsten tussen de participanten en tussen de bevindingen en de bestaande literatuur gevonden, wat bijdraagt aan de wetenschappelijke kennis.

Een volgende beperking is dat er geen onderscheid is gemaakt in bijkomende psychiatrische en systemische problemen van de jeugdigen. Het heeft de voorkeur om hierin onderscheid te maken in vervolgonderzoek. Dit valt helaas buiten de mogelijkheden van dit onderzoek. Verder moet er rekening gehouden worden met het gegeven dat het Yucel-gesprek

door slechts één onderzoeker is afgenomen. Mogelijk is de persoon van de onderzoeker van invloed geweest op de gevonden resultaten. Daar staat tegenover dat de rol van de onderzoeker volgend was en de rol van de jeugdige leidend, waardoor de invloed van de onderzoeker op de gevonden resultaten als minimaal kan worden beschouwd. Een sterk punt van dit onderzoek is dat de gecodeerde data is gecontroleerd op objectiviteit door het berekenen van de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid, welke duidt op een hoge betrouwbaarheid. Tot slot is dit een eerste onderzoek naar het gebruik van de Yucelmethode door jeugdigen met een LVB. Er is daarom meer onderzoek nodig om de gevonden resultaten te bevestigen en uit te breiden.

Implicaties

Een implicatie voor dit onderzoek is dat de Yucelmethode bruikbaar is voor jeugdigen met een LVB en bijdraagt aan het inventariseren van krachten en lasten tijdens de diagnostiekfase op De Hondsborg. De Yucelmethode zou als tool kunnen worden ingezet ter uitbreiding van de diagnostische fase op De Hondsborg. Op deze manier wordt de jeugdige actief betrokken bij zijn of haar eigen leerproces. Het huidige onderzoek benadrukt het belang van het betrekken van de jeugdige bij het inventariseren van krachten. Op basis van deze kennis kan men begeleiding en behandeling beter aansluiten op de mogelijkheden en kwaliteiten van de jeugdige. In een bredere context betekent dit dat de Yucelmethode mogelijk een effectieve methode kan zijn om meer inzicht te krijgen in de krachten en lasten van jeugdigen met een LVB zodat behandeling hierop beter kan aansluiten.

Dankwoord

Het moment dat ik mijn dankwoord schrijf is na een intensieve, leerzame periode aangebroken. Voordat ik mijn masterthesis afsluit, wil ik graag een aantal personen in het bijzonder bedanken.

Allereerst gaat mijn dank uit naar mijn begeleider dhr. prof. dr. Moonen die altijd bereikbaar was om mij te voorzien van kritische, gedetailleerde feedback. Zijn expertise en kritische blik heb ik als inspirerend en bovenal zeer leerzaam ervaren. Daarnaast wil ik Mehmet Yücel, de bedenker van de Yucelmethode, bedanken voor zijn training in deze bijzondere methodiek. Ook wil ik het onderzoeksteam van De Hondsborg, met in het bijzonder Jessica Vervoort-Schel en Gabriëlle Mercera, danken voor hun ondersteuning en samenwerking.

Bovendien wil ik graag alle jeugdigen en hun ouders bedanken voor hun bereidheid en openheid om mee te werken aan dit onderzoek. Het voeren van de gesprekken was voor mij erg leerzaam.

Tot slot heb ik een grote mate aan steun ervaren van mijn vriend(en) en familie. Ik mocht hen altijd bellen om te sparren of voor steunende woorden op de momenten dat het schrijven even moeilijk was. In het licht van de Yucelmethode zouden zij zeker allemaal een krachtblok verdienen!

Referenties

- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (1997). *Kwalitatief onderzoek: Praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Stenfert Kroese.
- Bakker, I., Bakker, C., Van Dijke, A., & Terpstra, L. (1998). NIZW.
<https://www.nji.nl/nl/OenOinPerspectief.pdf>
- Boeije, H. R. (2014). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Boom Lemma.
- Collot d'Escury, A. (2007). Lopen jongeren met een lichte verstandelijke beperking meer kans om in aanraking te komen met justitie? *Kind en Adolescent*, 28(3), 128-137.
<https://doi.org/10.1007/BF03061031>
- Collot d'Escury, A., Ebbekink, K., & Schijven, E. (2009). Het Licht Blauwe Boek: een training in perspectief nemen, sociale vaardigheden en zelfvertrouwen voor jongeren met een lichte verstandelijke beperking. In R. Didden & X. Moonen (Reds.), *Met het oog op behandeling 2: Effectieve behandeling van gedragsstoornissen bij mensen met een lichte verstandelijke beperking* (pp. 101-111). Landelijk Kenniscentrum LVB/ Expertisecentrum De Borg.
- Darcy, S. & Dowse, L. (2013). In search of a level playing field. The constraints and benefits of sport participation for people with intellectual disability. *Disability & Society*, 28(3), 393-407. <https://doi.org/10.1080/09687599.2012.714258>
- De Beer, Y. (2012). *De Kleine Gids. Mensen met een licht verstandelijke beperking 2012: Moeilijk zaken makkelijk uitgelegd*. Kluwer.

- De Valk, S., Kuiper, C., Van der Helm, G. H. P., Maas, A. J. J. A., & Stams, G. J. J. M. (2016). Repression in Residential Youth Care: A Scoping Review. *Adolescent Research Review, 1*, 195–216. <https://doi.org/10.1007/s40894-016-0029-9>
- De Wit, M., Moonen, X., & Douma, J. (2011). *Richtlijn effectieve interventies LVB. Aanbevelingen voor het ontwikkelen, aanpassen en uitvoeren van gedragsveranderende interventies voor jeugdigen met een licht verstandelijke beperking*. Landelijk Kenniscentrum LVG.
- Didden, R. (2006). Gedragsanalyse en cognitieve gedragstherapie bij mensen met een verstandelijke beperking: Een tussen balans. In R. Didden (Red.), *In Perspectief: Gedragsproblemen, psychiatrische stoornissen en lichte verstandelijke beperking* (pp. 101-126). Bohn Stafleu van Loghum.
- Douma, J. (2011). Een praktijktheoretische beschrijving van een goed pedagogisch klimaat in de residentiële zorg voor jeugdigen met een licht verstandelijke beperking. *Onderzoek & Praktijk, 9*(1), 30-40.
- Douma, J. (2018). *Jeugdigen en (jong)volwassenen met een licht verstandelijke beperking (LVB). Kenmerken en de gevolgen voor diagnostisch onderzoek en (gedrags)interventies*. Landelijk Kenniscentrum LVB.
<https://www.kennispleingehandicaptensector.nl/images/KGS/images/Nieuws/2018/jeugd-licht-verstandelijke-beperking-interventies.pdf>
- Douma, J., Moonen, X., Noordhof, L., & Ponsioen, A. (2014). Diagnostisch onderzoek bij mensen met een LVB: Hoe haal je het beste in hen naar boven? *Onderzoek & Praktijk, 12*(1), 32-40.
- Duijvestijn, P. (2014). Sport als onderdeel van het jeugdbeleid: ontwikkelingen en kansen in beeld. *Jeugdbeleid, 8*, 33-38. <https://doi.org/10.1007/s12451-014-0055-1>

- Ellis, B. J., Bianchi, J., Griskevicius, V., & Frankenhuis, W. E. (2017). Beyond risk and protective factors. An adaption-based approach to resilience. *Perspectives on Psychological Science, 12*(4). <https://doi.org/10.1177/1745691617693054>
- Emerson, E. (2003). Prevalence of psychiatric disorders in children and adolescents with and without intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research, 47*(1), 51-58. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2788.2003.00464.x>
- Finlay, W. M. L., & Lyons, E. (2002). Acquiescence in interviews with people who have mental retardation. *Mental Retardation, 40*, 14-29. [https://doi.org/10.1352/0047-6765\(2002\)040<0014:AIWPW>2.0.CO;2](https://doi.org/10.1352/0047-6765(2002)040<0014:AIWPW>2.0.CO;2)
- Hartley, S. L., & MacLean, W. E. (2006). A review of the reliability and validity of Likert-type scales for people with intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research, 50*(11), 813-827. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2006.00844.x>
- Ince, D., van Yperen, T., & Valkestijn, M. (2018). *Top 10 beschermende factoren. Voor een positieve ontwikkeling van jeugdigen*. Nederlands Jeugdinstituut.
<https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Top-tien-positieve-ontwikkeling-jeugd.pdf>
- Joshi, A., Kale, S., Chandel, S., & Pal, D. K. (2015). Likert Scale: Explored and Explained. *British Journal of Applied Science & Technology, 7*(4), 396-403.
<https://doi.org/10.9734/BJAST/2015/14975>
- Kaal, H. (2013). *Ongewoon moeilijk. Jeugdige delinquenten met een LVB als (voortdurende) bron van zorg*. Boom Lemma.
- Kaldenbach, Y. (2015). *DSM-5 whitepaper: De verstandelijke beperking (verstandelijke-ontwikkelings-stoornis) in de DSM-5*. Boom Psychologie.

- Kea, R. (2010). *Een verkenning van mogelijkheden voor gezinsgericht werken bij de WSJR*. Expertisecentrum William Schrikker.
- Landis, J. R., & Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical Data. *Biometrics*, 33(1), 159-174. <https://doi.org/10.2307/2529310>
- Moonen, X. M. H. (2017). *(H)erkennen en waarderen: Over het (h)erkennen van de noden, mensen met licht verstandelijke beperkingen en het bieden van passende ondersteuning* [Oratie]. https://www.kenniscentrumlvb.nl/wp-content/uploads/2019/01/oratie_Moonen2017.pdf
- Moonen, X. M. H. (2018). Taal voor allemaal + voor mensen met lage taalvaardigheden. <https://www.taalvoorallemaal.com>
- Moonen, X. M. H. (2019). Gelijke kansen voor mensen met een licht verstandelijke beperking in Amsterdam. In H. van de Werfhorst & E. van Hest (Reds.), *Gelijke kansen in de stad* (pp. 192-206). Amsterdam University Press.
- Moonen, X. M. H., Boeschoten, J.C., Wissink, I. B., & Zweeris, K. (2018). *LVB? Daar kun je wat mee! Handreiking voor het werken met kinderen met Licht Verstandelijke Beperkingen in het basisonderwijs en thuis*. Landelijk Kenniscentrum LVB. <https://www.kenniscentrumlvb.nl/product/handreiking-voor-het-werken-met-kinderen-met-lvb-in-het-basisonderwijs-en-thuis-2/>
- Moonen, X. M. H., De Wit, M., & Hoogeveen., M. (2011). Mensen met een licht verstandelijke beperking in aanraking met politie en justitie. *Proces*, 90(5). 235-250. https://www.bjutijdschriften.nl/tijdschrift/proces/2011/5/PROCES_0165-0076_2011_090_005_002

- Nouwens, P. (2018). In verscheidenheid verenigd. In R. Didden, X. M. H. Moonen, & J. Douma (Reds.), *Met het oog op behandeling 5* (pp. 95-99). Utrecht: Landelijk Kenniscentrum LVB.
- Ponsioen, A. & Plas, J. (2014). Verstandelijke beperking. In P. Prins & C. Braet (Reds.), *Handboek klinische ontwikkelingspsychologie* (2^e herziene druk) (pp. 393-417). Bohn Stafleu van Loghum.
- Putman, L. & Woittiez, I. (2020). *Meer meedoen. Inzicht in de onderwijs- en arbeidsmarktdeelname van mensen met een licht verstandelijke beperking*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/09/01/meer-meedoen>
- Richmond, J., Smock Jordan, S., Bischof, & G. H. Sauer, E. M. (2014). Effect of solution-focused versus problem-focuses intake questions. Questions on pre-treatment change. *Journal of Systemic Therapies*, 33(1), 33–47. <https://doi.org/10.1521/jsyt.2014.33.1.33>
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Free Press.
- Shams, L., & Seitz, A. R. (2008). Benefits of multisensory learning. *Trends in Cognitive Sciences*, 12(11), 411-417. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2008.07.006>
- Sitvast, J. (2018). Narrative and meaning of life: How mental health nurses can respond. *Crimson Publishers*, 1(1), 1-7. <https://doi.org/10.31031/PPRS.2018.01.000503>
- Spruit, A., Van der Put, C. E., Van Vugt, E. S., Knooihuizen, R., & Stams, G. J. J. M. (2016). *Effectonderzoek "Alleen jij bepaalt wie je bent"*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.

- Van den Brink, G. (2018). Omdenken: tijd voor een andere kijk op LVB. *LVB Onderzoek & Praktijk*, 16(2), 39-40.
- Van den Hout, M. (2019). Psychiatrische symptomen als input. *Gedragstherapie*, 52(1), 4-17.
https://www.tijdschriftgedragstherapie.nl/scripts/shared/artikel_pdf.php?id=TG-2019-1-3
- Van der Helm, De Jong, T., & De Valk, S. (2017). *Handleiding Behandelmotivatie voor adolescenten. ATMQ: Adolescent Treatment Motivation Questionnaire*.
<https://www.hogeschoolleiden.nl/binaries/content/assets/hsl/lectoraten/residentiele-jeugdzorg/handleidingen/handleiding-atmq.pdf>
- Van Nieuwenhuijzen, M. (2010). *De (h)erkenning van jongeren met een licht verstandelijke beperking*. SWP Amsterdam.
- Van Rest, M. M., Van Nieuwenhuijzen, M., Vriens, A., & Matthys, W. (2018). De stand van zaken in het onderzoek naar sociale informatieverwerking bij jeugd met een licht verstandelijke beperking. *Onderzoek en praktijk*, 16(2), 34-38.
- Van Staa, A. & De Vries, K. (2014). Directed Content Analysis: Een meer deductieve dan inductieve aanpak bij kwalitatieve analyse. *KWALON*, 19(3), 46-54.
https://www.tijdschriftkwalon.nl/scripts/shared/artikel_pdf.php?id=KW-19-3-46
- Vervoort-Schel, J., Mercera, G. Wissink, I., Mink, E., Van der Helm, P., Lindauer, R., & Moonen, X. (2018). Adverse Childhood Experiences in children with intellectual disabilities: an exploratory case-file study in Dutch residential care. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(10), 2136.
<https://doi.org/10.3390/ijerph15102136>

- White, H. R., Shi, J., Hirschfield, P., Mun, E., & Loeber, R. (2010). Effects of institutional confinement for delinquency on levels of depression and anxiety among male adolescents. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 8(4), 295-313.
<https://doi.org/10.1177/1541204009358657>
- Wieland, J. Kapitein, S., Otter, M., & Baas, R. W. J. (2014). Diagnostiek van psychiatrische stoornissen bij mensen met een (zeer) lichte verstandelijke beperking. *Tijdschrift voor psychiatrie*, 56(7), 463-470.
- Wijnroks, L. (2018). Stress als verklaring voor probleemgedrag bij jongeren met een licht verstandelijke beperking. In R. Didden, X. Moonen, & J. Douma (Reds.), *Met het oog op behandeling 5* (pp. 95-99). Utrecht: Landelijk Kenniscentrum LVB, De VOBC en De Borg.
- Willems, J. & Slooff, C. (2012). Verbinding zoeken. Tien thema's in de zorg voor (jong)volwassenen met een licht verstandelijke beperking vanuit het perspectief van de verstandelijke gehandicaptenzorg. *Onderzoek & Praktijk*, 10(1), 6-16.
- Wissink, I. & Moonen, X. (2015). *Signalering van kinderen die functioneren op het niveau van een LVB in et basisonderwijs. Screening met behulp van de SAF en onderzoek met de VALT. En een korte uitleg over de BSA-k en de BSA0j*. Utrecht: Landelijke Kenniscentrum LVB.
- Woittiez, I., Putman, L., Eggink, E., Ras, M., & Sterkenburg, P. S. (2014). *Zorg beter begrepen: Verklaringen voor de groeiende vraag naar zorg voor mensen met een verstandelijke beperking*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Yucel, M. (2016). *Yucelmethode 'Bouwen aan Herstel'* (Herz. ed.). YCL.

Zoon, M. & Van Rooijen, K. (2018). *Jeugdigen met een licht verstandelijke beperking. Wat werkt?* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Watwerkt-publicatie/Watwerkt_LVB.pdf

Zuckerman, G. (2007). Child-adult interaction that creates a zone of proximal development. *Journal of Russian and East European Psychology*, 45(3), 43-69.
<https://doi.org/10.2753/RPO1061-0405450302>

Bijlage A

Gestandaardiseerde instructies van de Yucelmethode voor het gebruik bij jeugdigen met een LVB

Instructie Yucelmethode

Deze instructie is gebaseerd op de handreiking “Modelgetrouw werken met de Yucelmethode” van de Yucelmethode – bouwen aan herstel. De tekst is geschreven in Taal voor Allemaal¹, om aan te sluiten bij het niveau van mensen met een (licht) verstandelijke beperking.

Hulpverlener: onderzoeker, systeemdeskundige

Gewone tekst: instructie hulpverlener

Cursieve tekst: handelingen

Blauwe vragen: algemene vragen

Groene vragen: vragen naar kansen, mogelijkheden en krachten (zie ook supplement)

Dikgedrukte vragen: vragen naar de aard en omvang van het probleem

1. Inleiding en uitleg

Vandaag gaan we met blokken nabouwen hoe het met jou gaat.

Het gesprek gaat dus over jou. Sommige dingen gaan goed in je leven. Sommige dingen gaan niet zo goed of zijn een probleem voor jou. Door met deze blokken te bouwen komen we meer te weten over wat jou helpt. En we komen meer te weten over de zorgen die je hebt.

---

¹ Bron Taal voor Allemaal (Moonen, 2018)

Kinderen kunnen soms het heel moeilijke dingen omgaan. Dat noemen we kracht. Met deze kracht kunnen ze omgaan met moeilijkheden en problemen.

Dingen waar je goed in bent of andere mensen die jou steunen of jou helpen noemen we krachtbronnen. De blokken die je hier ziet, staan voor je krachtbronnen.

Andere blokken staan voor jou problemen (*wijs naar blokkendoos*).

Die blokkendoos geef ik nu aan jou. Hij is nu even van jou. Ik kom er niet meer aan. Ik ga je daarna vragen stellen. Over wat je helpt en wie je misschien helpt. En over wat je problemen zijn. Jij bepaalt zelf waar je over praat met mij.

Voor dingen die je helpen hebben we blokken.

Voor problemen hebben we ook blokken.

Er zijn ook stickers. Hier schrijf jij op wat een blok voor jou betekent. Als je schrijven moeilijk vindt wil ik het ook wel opschrijven.

Heb je nog vragen?

Als er nog vragen zijn zo veel als mogelijk het bovenstaande herhalen. Géén sturende voorbeelden geven. Nodig het kind uit. Als het bijvoorbeeld zegt “ik weet niet wat je bedoelt met wie helpt mij”, kun je zeggen, “denk eens na wie helpt jou en waar wordt je door die persoon bij geholpen”.

Goed, dan gaan we beginnen.

De blokkendoos wordt naar het kind geschoven. Hiermee geeft de hulpverlener aan dat hij niet de regie heeft. De hulpverlener zit naast het kind omdat dit gelijkwaardiger is en maakt dat zij samen naar hetzelfde kijken.

2. Balk

Kijk, ik heb hier een paar balken (*wijs naar de balken*). Eén van deze balken stelt je leven voor. Pak de balken er maar uit. Voel maar eens aan de balken. Wil je me vertellen wat je ziet? Waarin verschillen de balken van elkaar?

Als je naar de balken kijkt, welke balk past dan het beste bij jou?

Waarom heb je deze balk gekozen? Eventueel doorvragen met de groene vragen: kun je nog meer vertellen / heb je nog andere voorbeelden?

Zeg: OK, nu snap ik waarom je de balk gekozen hebt.

De naam van het kind wordt door het kind opgeschreven op een sticker en wordt op de balk geplakt. Als het kind aangeeft schrijven moeilijk te vinden, schrijft de hulpverlener de naam op.

3. T-blokken

In de Yucelmethode besteed je altijd eerst aandacht aan de krachtbronnen, daarna aan de problemen. Er worden groene vragen gesteld. Groene vragen zijn vragen naar kansen, mogelijkheden, krachten van nu, van vroeger en in de toekomst. Kind en hulpverlener onderzoeken samen ik-kracht, familiekracht en eokracht.

Nu je jouw balk gekozen hebt gaan we kijken naar de T-blokken. Dat zijn deze blokken (*en naar wijzen in de doos*), die zien er een beetje uit als de letter T.

De T balken staan voor de dingen of personen die jou steunen of helpen.

Het kind kiest de krachtbronnen die momenteel belangrijk voor hem zijn. Hierbij wordt niet

gestuurd op kleur, dit is aan het kind. Op ieder T-blok wordt door het kind een sticker geplakt met de benaming van de krachtbron. Als het kind aangeeft schrijven moeilijk te vinden, schrijft de hulpverlener de naam op. Het kind plaatst de T-blokken onder de balk. De hulpverlener vraagt welke krachtbronnen het meest helpen.

Voorbeelden groene vragen (krachtbronnen):

Ik kracht:

Wat helpt jou als je je niet fijn voelt?

Wat zijn dingen die je goed kunt?

Wat vind je goed van jezelf?

Waar krijg jij complimenten over?

Waar wordt je rustig van?

Hoe houd je het vol?

Familiekracht:

Welke familieleden helpen jou als je problemen hebt?

Waarom, wanneer, hoe vaak?

Wat zou die persoon voor jou kunnen doen?

Ecokracht (hobby, sport, plaatsen, werk, dingen, activiteiten):

Welke mensen helpen je nog meer?

Wie weten van jou situatie af?

Welke dingen helpen jou?

Met wie doe je die dingen?

4. Belastende blokken

Na het stellen van groene vragen wordt ook aandacht besteed aan kwetsbaarheden en

problemen. Er worden vragen gesteld die gaan over de aard en omvang van het probleem. Voor elk probleem/belastende factor kiest het kind een blok van een bepaalde grootte. Er wordt niet gestuurd op kleur. Het kind kiest per belastende factor trefwoorden, die worden door het kind op een sticker geschreven en opgeplakt op een rechthoekig blok. Het kind plaatst de blokken op de balk.

Nu gaan we kijken naar deze blokken (*de hulpverlener wijst naar de belastende blokken*).

Dit zijn blokken die staan voor je zorgen of je problemen.

Elk probleem kan een apart blok zijn.

Je mag zelf bepalen hoe groot het blok van je probleem is.

Voorbeelden vragen over aard en omvang probleem:

Wat is het probleem?

Hoe groot is je probleem? (*wijs naar de blokken*). Als een keuze is gemaakt door het kind vraag je: Kun je er meer over vertellen? Als het kind verteld heeft vraag je:

Heb je er nu alles over verteld of heb je nog andere voorbeelden? (afhankelijk van wat kind al verteld heeft)

Wat of wie steunt je om je doelen te bereiken?

Hoe lang is het probleem er al?

5. Beeld vastleggen

Na het gesprek wordt het kind uitgenodigd om er een foto te van te maken. De hulpverlener maakt daarna met toestemming van het kind een foto. Aan het kind wordt uitgelegd wat hij met de foto kan doen. Ook wordt uitgelegd wat de hulpverlener met de foto gaat doen.

Je kan af en toe naar de foto kijken. Het kan helpen om je leven te begrijpen.

Ik houd zelf ook een foto van wat jij gebouwd hebt. Dat noemen we je opstelling. Wat jij gebouwd hebt ga ik vergelijken met wat er al over jou is opgeschreven. Dat heet het dossier.

En we vergelijken het ook met wat jou ouders en behandelteam gebouwd hebben. Zo kan ik kijken of de deze methode, die heet Yucelmethode, helpt voor jou en je familie.

6. Streefopstelling

Om het kind te laten nadenken over het oplossen van problemen en ontwikkelingen in de toekomst vraagt de hulpverlener het kind wat er aan de opstelling zou moeten veranderen/wat het kind aan de opstellen zou willen veranderen. Laat het kind deze streefopstelling vervolgens bouwen zoals de huidige opstelling is gebouwd.

Stel ook hier groene vragen en vraag naar belastende factoren:

Is er een nieuwe opstelling nodig?

Zou je jouw gebouwde opstelling anders willen zien?

Wat zou je anders willen zien?

Wat is erbij gekomen in de nieuwe opstelling?

Wat is er minder geworden?

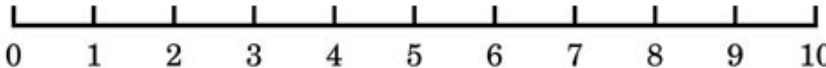
Waar hoop je op?

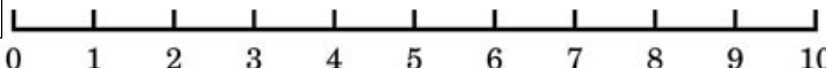
Wanneer ben je tevreden?

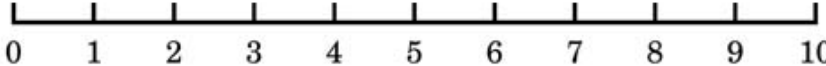
7. Vragen en afsluiten

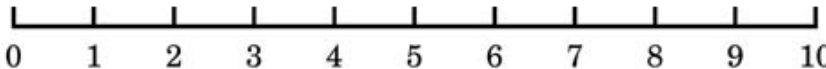
De hulpverlener vraagt hoe de persoon terugkijkt op het gesprek en stelt de vragen uit de vragenlijst (evaluatie).

Bijlage B**Evaluatielijstvragenlijst Yucelmethode: Versie jeugdigen**

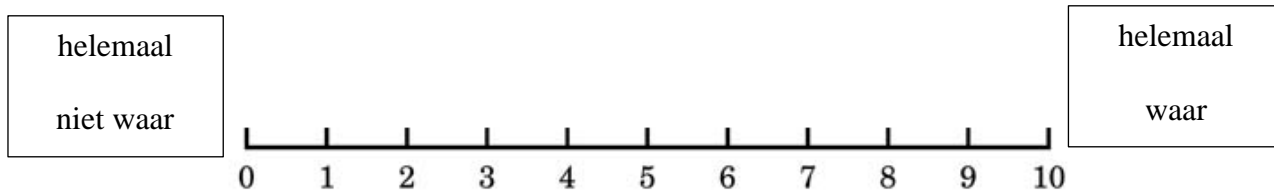
helemaal niet waar	1. Het was duidelijk wat ik moest doen met de blokken	helemaal waar
		

helemaal niet waar	2. Ik vond het werken met de Yucelmethode fijn	helemaal waar
		

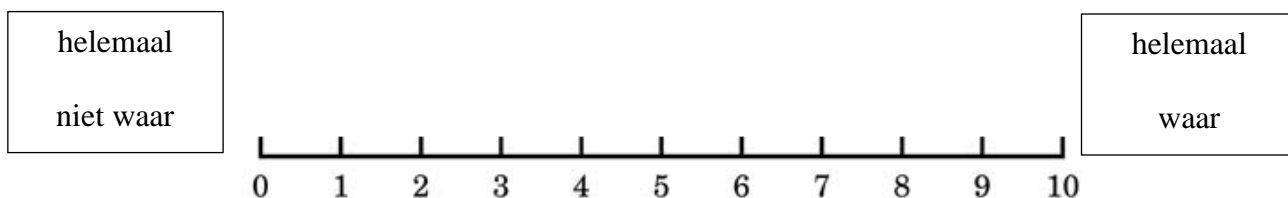
helemaal niet waar	3. Het was duidelijk wat de ik-balk betekende	helemaal waar
		

helemaal niet waar	4. Het was duidelijk welke blokken stonden voor kracht	helemaal waar
		

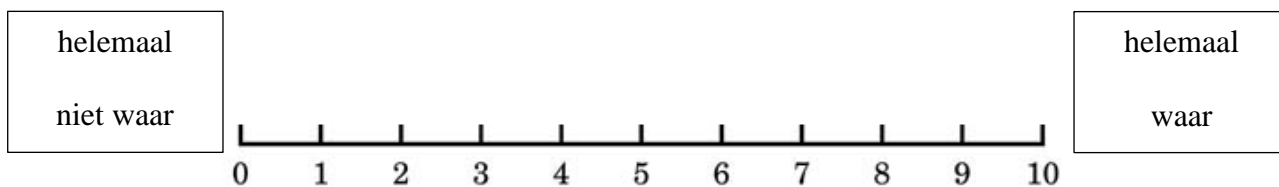
5. Het was duidelijk welke blokken stonden voor mijn moeilijkheden of problemen

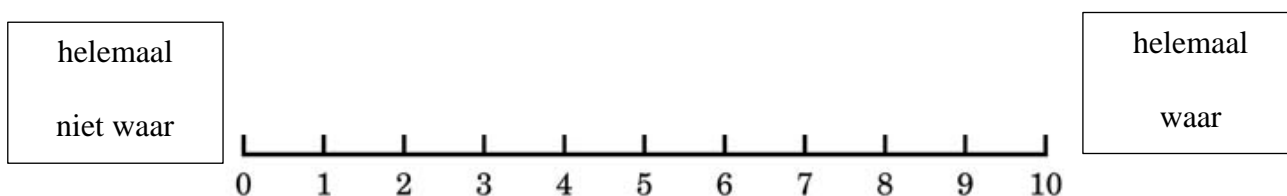
6. Door te bouwen met blokken begrijp ik wat beter wat mij helpt en wat mijn problemen zijn

7. Het bouwen met de Yucelmethode werkt beter dan alleen maar praten

8. Ik denk dat de Yucelmethode ook andere jongeren kan helpen

Bijlage C

Overzicht van de ervaren krachten en lasten gegenereerd door middel van de Yucelmethode

Tabel C1

Aantal krachten gegenereerd middels de Yucelmethode

Jeugdige	Krachten verbatim gespreksverslag	Krachten foto	Totaal (unieke krachten foto + gesprek)
1	11	6	12
2	12	2	12
3	15	6	16
4	11	8	13
5	11	8	12
6	0	2	2
7	9	7	10
8	11	4	11
9	10	5	11
Gemiddeld	11	5	12

Tabel C2*Aantal lasten gegenereerd middels de Yucelmethode*

Jeugdige	lasten verbatim gesprek	lasten dimensies foto	Totaal (unieke lasten foto + gesprek)
1	5	2	5
2	12	0	12
3	3	4	4
4	8	2	8
5	7	3	8
6	0	0	0
7	4	3	4
8	3	1	3
9	8	3	8
Gemiddeld	6	3	6

Bijlage D

Codebomen van de ervaren krachten en lasten gegenereerd door middel van de Yucelmethode

Tabel D1

Codeboom dimensie “kracht” Yucelmethode (gesprek + foto)

Krachten
Bekende sporter
Binnenactiviteit
Broers en zussen
Casus specifiek
Emotieregulatie kind
Ergens goed in zijn
Familie
Groepsgeenootje op De Hondenberg (HB)/vriend(en)
Huisdier(en)
Hulpverlening/begeleiders op de Hondenberg (HB)
Medicatie
Moeder
Multimediagebruik
Opa en oma
Opvoeder(s)-kind interactie
Papa en mama
Positieve kind-eigenschappen
School

Sport en bewegen

Steun/betrokkenheid familie nu kind in De Hondenberg (HB) verblijft

Steunfiguur buiten de familie

Stiefouder(s)

Thuis zijn/naar huis gaan

Vaardigheden/activiteiten om eigen gedrag/frustraties te reguleren

Vader

Vriend(en) van opvoeder(s)

Vroegere hulpverlening

Tabel D2

Codeboom dimensie "last" Yucelmethode (gesprek + foto)

Lasten

Broers en zussen

Casus-specifiek

Conflicten met andere kinderen

Fysiek

Gedragsproblemen

Groepsbegeleiders/hulpverleners op De Hondenberg (HB)

Hulpverlening (inhoudelijk) op De Hondenberg (HB)

Last van autisme

Medicatie

Nadelige visie van anderen

Negatieve/depressieve gevoelens/vol hoofd

Ontbreken steunfiguur

Problemen thuissituatie

School

Slechte band of verbroken contact met opvoedfiguur

Verblijf op De Hondenberg (HB)

Vroegere hulpverlening
